

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Katedra společenských věd

Bakalářská práce

Bc. Veronika Boudová

Vývoj a historie školství na Boskovicku

Olomouc 2021

Vedoucí práce: Mgr. Pavel Krákora, Ph.D.

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala samostatně pod odborným vedením Mgr. Pavla Krákory, Ph.D., a to pouze s použitím citovaných zdrojů uvedených v seznamu literatury.

V Protivanově dne 3. 6. 2021

.....

Bc. Veronika Boudová

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucímu mojí bakalářské práce Mgr. Pavlu Krákorovi, Ph.D., který mi pomohl s výběrem tématu práce a věnoval mi svůj čas a cenné rady k jejímu zpracování.

Obsah

1	Úvod	6
2	Vznik školství na našem území	8
2.1	Velká Morava a první školy.....	8
2.2	Školství a církev, školy katedrální, klášterní a farní.....	9
2.3	Školy městské	10
2.4	Husité a Jednota bratrská	11
2.5	Vliv humanismu.....	12
2.6	Jezuité	12
2.7	Pedagogický realismus	13
2.7.1	Jan Amos Komenský	14
3	Vývoj školství v českých zemích	15
3.1	Školství v rukou osvícenských panovníků.....	15
3.2	Reformy 19. století	17
3.2.1	Reforma gymnázií a reálek.....	17
3.2.2	Hasnerův zákon	18
3.3	Školství v meziválečném období	20
3.4	Potlačení vzdělávání v období nacistické okupace.....	21
3.5	Poválečné školství a vliv režimu	22
4	Boskovicko	25
5	Školství na Boskovicku	27
5.1	Boskovice.....	27
5.1.1	Základní školství	28
5.1.2	Střední školství	32
5.2	Letovice	36
5.3	Křetín	38
5.4	Nýrov	39
5.5	Benešov.....	39
5.6	Žďárná.....	40
5.7	Velenov	41
5.8	Doubravice nad Svitavou.....	42
5.9	Jabloňany	43
5.10	Knínice u Boskovic	43

5.11	Cetkovice.....	44
5.12	Šebetov.....	45
6	Závěr.....	46
7	Bibliografie.....	48
8	Anotace.....	52

1 Úvod

V této bakalářské práci se budeme věnovat historii a vývoji školství na Boskovicku, ovšem je důležité, abychom tento regionální vývoj dokázali zasadit do kontextu školství na našem území. Podle tohoto pak bude jasnější, v jaké fázi a za jakých podmínek školství vznikalo na tomto území, jakými historickými událostmi mohlo být ovlivněno a zda se například nějak nevymyká obecnému vývoji (opožděný vznik apod.).

Proto se v prvních dvou kapitolách podíváme na vznik školství na území českých zemí a poté následný vývoj. V této práci řadíme ke vzniku období Velké Moravy až období vlády osvícenských panovníků, které je zlomovým okamžikem a pro nás prvním bodem opravdového vývoje vzdělávacího systému. Školská reforma Marie Terezie zavádějící povinnou školní docházku sice měla řadu výjimek a docházka rozhodně neměla dnešní podobu, ale je to počín v našich zemích doposud nevídaný. Také se podíváme na vzdělávání v období meziválečném, změny a potlačení ve školství za okupace a jako poslední na dopad nově nastoleného komunistického režimu na československé školství.

Třetí kapitola nám poslouží ke krátké charakteristice Boskovicka, kde si osvětlíme, jakým způsobem si toto území definujeme a proč je pro cíl této práce výhodnější zvolit spíše správní než geografické členění. V této kapitole se také podíváme na centrum Boskovicka, tedy město Boskovice, na základní informace, geografické podmínky a jeho bohatou historii, která začíná někdy na počátku 13. století. Boskovice jsou neodmyslitelně spojeny téměř od svého počátku také s působením Židů. Bývalé židovské ghetto je nejen jednou z nejvýznamnějších lokalit moravských Židů, ale je jedním z nejzachovalejších u nás.¹ Dnes židovská čtvrť tvoří část historického centra města a je o ni i jiné židovské památky náležitě pečováno.

Čtvrtá kapitola práce je zaměřena na vývoj školství na Boskovicku, kde pochopitelně největší prostor dostanou Boskovice jako centrum a největší město a poté historie škol působících na konkrétních místech. Aktuálně se přímo v Boskovicích nachází jedna z největších základních škol vzniklá spojením původních tří městských základních škol, jedna základní škola pro žáky se speciálními potřebami a čtyři střední školy, z nich jedna působí i jako vyšší. Následně si ukážeme historický vývoj vybraných škol na Boskovicku, které i po dlouhých letech znají svoje kořeny. Toto nejde provést u všech škol, protože přírodní pohromy, války a další události u některých zapříčinily ztrátu dokumentů, podle kterých bychom se dnes

¹ Boskovice. *Židovská obec Brno* [online]. [cit. 2021-5-23]. Dostupné z: <https://www.zob.cz/pamatky/pamatky-jizni-moravy/boskovice/>.

mohli řídit a poznat jejich historii. Konkrétně se v této kapitole seznámíme se střední školou v Letovicích a základními školami v Křetíně, Nýrově, Benešově, Žďárně, Velenově, Doubravici nad Svitavou, Jabloňanech, Knínících u Boskovic a Cetkovicích.

2 Vznik školství na našem území

Tato kapitola pojednává o počátcích školství a systematického vzdělávání na našem území začíná obdobím Velké Moravy, které je spíše známé příchodem věrozvěstů než počátkem školství, ovšem tyto věci spolu přímo souvisí, jak si ukážeme. Poté uvidíme nově vznikající typy škol a organizace, které se u nás o vzdělávání zasloužily a v této oblasti samozřejmě nejde opomenout našeho významného myslitele Jana Amose Komenského.

2.1 Velká Morava a první školy

Počátky školství se u nás většinou zasazují do doby existence Velké Moravy,² která představuje první státní útvar na našem území.³ Ovšem na základě legend a archeologických nálezů je pravděpodobné, že nějaká forma školství, nebo při nejmenším vzdělávání jako takového, byla přítomna na našem území již dříve, ale důkazy máme dostupné až z období Velké Moravy.⁴ V tomto období je významný rok 863, který je spojován s příchodem Konstantina a Metoděje ze Soluně (Byzanc), kteří se dostavili na pozvání knížete Rostislava.

Jejich primárním posláním bylo v našich zemích šířit křesťanství, ale díky svému nemalému vlivu na školství si získali označení „první učitelé národa“.⁵ Důvodem není pouze hlaholice, abeceda, kterou Konstantin vytvořil, ale také fakt, že nechali založit první velkomoravské školy, ve kterých se vzdělávali budoucí kněží ve staroslověnském jazyce.⁶

Jako jedny z prvních škol se uvádějí školy v Sadech u Uherského Hradiště a na hoře sv. Klimenta, kde byli kromě katechumenů nejspíše vyučováni také členové knížecího rodu či

² KRÁLÍKOVÁ, Marie, NEČESANÝ Josef a SPĚVÁČEK Václav, *Nástin vývoje všeobecného vzdělání v českých zemích*, Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1977, s. 12.

³ VEČERKA, Radoslav a BLAŽEK Václav, *Velká Morava*, *CzechEncy: Nový encyklopedický slovník češtiny* 1-28]. Dostupné online: <<https://www.czechency.org/slovník/VELK%C3%81%20MORAVA>>.

⁴ KANTOROVÁ, Jana a GRECMANOVÁ Helena, *Vybrané kapitoly z obecné pedagogiky II*, Olomouc: Hanex, 2010, Edukace. ISBN 978-80-7409-030-1, s. 67.

⁵ ŠTVERÁK, Vladimír. *Stručné dějiny pedagogiky*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1988, Učebnice pro vysoké školy, s. 49.

⁶ *Ibid.*

přímo vládnoucí vrstvy.⁷ Bohužel tyto školy neměly dlouhého trvání, protože kníže Svatopluk nechal po Metodějově smrti vyhnat ze země všechny jeho žáky, kteří se uchýlili do Bulharska.⁸

Další velkomoravskou školou, která se stala následníkem těch prvních založených věrozvěsty, byla škola při kostele Panny Marie na Pražském hradě, která vznikla asi v roce 890 a jejím vyučovacím jazykem byla staroslověnština. Jedná se o školu, kterou údajně navštěvoval i samotný kníže Václav.⁹

2.2 Školství a církev, školy katedrální, klášterní a farní

Jak je vidět, školství a vzdělávání obyvatelstva bylo v českých zemích silně spjata již od počátků s církví, která dlouhou dobu na vzdělávání dohlížela a zaštiťovala jej, je tedy logické, že šíření křesťanství mělo za následek také zřizování většího počtu škol. Zpočátku tak vznikají, asi od roku 973 tři typy škol, a to katedrální, klášterní a farní.

V katedrálních školách, starajících se o vzdělanost duchovních,¹⁰ se vyučovala hlavně „[...] latina a všechny další obory trivia (gramatika, rétorika, dialektika) a kvadrivia (aritmetika, geometrie, astronomie, múzika) [...]“.“¹¹ Patří sem například katedrální škola, která vznikla při pražském biskupství a její význam a úroveň dokládá i to, že byla navštěvována také zahraničními žáky.¹²

Druhý typ, škola klášterní už prokazatelně sloužila také veřejnosti, a proto už není vzdělávání zaměřeno pouze teoreticky, ale i prakticky. Klášterní školy fungovaly v podstatě ve

⁷ KRÁLÍKOVÁ, Marie, NEČESANÝ Josef a SPĚVÁČEK Václav, *Nástin vývoje všeobecného vzdělání v českých zemích*, Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1977, s. 12.

⁸ ŠTVERÁK, Vladimír. *Stručné dějiny pedagogiky*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1988, Učebnice pro vysoké školy, s. 49.

⁹ KRÁLÍKOVÁ, Marie, NEČESANÝ Josef a SPĚVÁČEK Václav, *Nástin vývoje všeobecného vzdělání v českých zemích*, Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1977, s. 13.

¹⁰ KANTOROVÁ, Jana a GRECMANOVÁ Helena, *Vybrané kapitoly z obecné pedagogiky II*, Olomouc: Hanex, 2010, Edukace. ISBN 978-80-7409-030-1, s. 67.

¹¹ KRÁLÍKOVÁ, Marie, NEČESANÝ Josef a SPĚVÁČEK Václav, *Nástin vývoje všeobecného vzdělání v českých zemích*, Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1977, s. 13.

¹² KOVÁŘÍČEK, Václav, ed. *Materiály k dějinám pedagogiky: dokumenty k vývoji školské soustavy v českých zemích*. Olomouc: Rektorát Univerzity Palackého, 1976, str. 5.

dvou režimech, a to internátním, kdy žáci zůstávali v klášteře dlouhodobě, a externím, tady žáci přicházeli pouze a jen na výuky.¹³

Farní školy, představující v této trojici škol nejnižší stupeň, byly zakládány, jak už tomu název napovídá, při některých farách, a to převážně ve městech, ale existovaly i v některých vesnicích. Jejich existence se odvíjela individuálně od každého duchovního, také od podmínek dané obce, pod kterou fara spadala a samozřejmě od učitele. Vyučovaly se tady základní věci, jako katechismus, čtení, psaní, případně počty.¹⁴

2.3 Školy městské

Od 13. století se zlepšuje hospodářská situace a s tím souvisí i vznik škol městských, které přejímají a postupně nahrazují školy farní. Jsou zakládány samotnými městy, a i když zpočátku je ještě dost patrný vliv církve, postupem času tento vliv ustupuje a jsou závislé pouze na městech. Jejich rozkvět pozorujeme hlavně ve 14. století za vlády Karla IV.¹⁵

Nejnižším stupněm těchto škol byly školy dětinské, kde se děti učily číst a psát, a to vše v mateřském jazyce. Následovaly nižší školy, ve kterých k elementárnímu vzdělání přibyla latina a vyšší školy¹⁶ neboli „[...] partikulární, částečné, protože nepodávaly celý soubor věd jako univerzity.“¹⁷ Na těchto vyšších školách vyučovali bakaláři nebo mistři artistické fakulty a jsou předchůdci dnešních středních škol.¹⁸ Vedle těchto škol existovaly také školy pokoutní (postranní), kde kromě samotných učitelů působili jako vyučující i řemeslníci, protože

¹³ KANTOROVÁ, Jana a GRECMANOVÁ Helena, *Vybrané kapitoly z obecné pedagogiky II*, Olomouc: Hanex, 2010, Edukace. ISBN 978-80-7409-030-1, s. 67-68.

¹⁴ KRÁLÍKOVÁ, Marie, NEČESANÝ Josef a SPĚVÁČEK Václav, *Nástin vývoje všeobecného vzdělání v českých zemích*, Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1977, s. 14.

¹⁵ KANTOROVÁ, Jana a GRECMANOVÁ Helena, *Vybrané kapitoly z obecné pedagogiky II*, Olomouc: Hanex, 2010, Edukace. ISBN 978-80-7409-030-1, s. 68.

¹⁶ HORÁK, Josef a KRATOCHVÍL Milan, *Nástin dějin pedagogiky*. Liberec: Technická univerzita, 2001, ISBN 8070834722, s. 28.

¹⁷ KRÁLÍKOVÁ, Marie, NEČESANÝ Josef a SPĚVÁČEK Václav, *Nástin vývoje všeobecného vzdělání v českých zemích*, Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1977, s. 15.

¹⁸ HORÁK, Josef a KRATOCHVÍL Milan, *Nástin dějin pedagogiky*. Liberec: Technická univerzita, 2001, ISBN 8070834722, s. 28.

„[...] přizpůsobovaly svou činnost potřebám řemesel a obchodu a přijímaly někdy do zvláštních oddělení i dívky.“¹⁹

2.4 Husité a Jednota bratrská

I když vzdělání v této době bylo poměrně rozšířené, přístupné pro široké vrstvy se stává až v době husitství. Toto významné období českých dějin přišlo s revolučním přístupem ke vzdělání, což ovšem není v kontextu husitství příliš známé. Husité chtěli vzdělání zprostředkovat všem bez ohledu nejen na společenské postavení, ale i bez ohledu na pohlaví, a to vše v mateřském českém jazyce a vzdělání v jejich podání nesloužilo jako dříve k pouhé podpoře víry, ale jejich cílem byl rozvoj rozumových schopností a samostatného uvažování, aby se mohli lidé nějak postavit k důležité otázce doby, postavení člověka ve společnosti.

Na husitství do jisté míry navázala Jednota bratrská, i když v samých počátcích vzdělávání odmítala, rychle uznala jeho nutnost a vzdělání aktivně šířila. Jedním z těch, kdo se zasadil o šíření vzdělání v podobě zakládání škol, byl autor mluvnice české Jan Blahoslav.²⁰ Jednota bratrská zde zakládala elementární školy, nižší a vyšší bratrské školy. Obsahem učiva na elementárních školách bylo čtení, psaní, náboženství a duchovní zpěv, na nižších bratrských školách se k tomuto přidala latina a na vyšších bratrských školách, které byly de facto přípravou na následné univerzitní vzdělání, byla do výuky zahrnuta část sedmera svobodných umění a také jazyky (latina, řečtina, hebrejšтина).²¹ Tyto vyšší bratrské školy bývaly také označovány jako bratrská gymnázia. Důkazem jisté otevřenosti těchto škol je to, že přijímaly také žáky různých vyznání.²²

Tuto významnou etapu ve vzdělávání ukončila Bitva na Bílé hoře, respektive její výsledek, kdy po porážce českých stavů Jednota bratrská na našem území v podstatě zanikla a spolu s ní i její školy.²³ Tato porážka měla ovšem, dopad na vzdělávání celkově, protože „[...] protireformační tlak likvidoval nekatolické školství, rozvoj škol pokračoval jen ve

¹⁹ KRÁLÍKOVÁ, Marie, NEČESANÝ Josef a SPĚVÁČEK Václav, *Nástin vývoje všeobecného vzdělání v českých zemích*, Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1977, s. 16.

²⁰ *Ibid.*, s. 16-19.

²¹ SOMR, Miroslav a kol., *Dějiny školství a pedagogiky*, Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1987, s. 36.

²² KANTOROVÁ, Jana a GRECMANOVÁ Helena, *Vybrané kapitoly z obecné pedagogiky II*, Olomouc: Hanex, 2010, Edukace. ISBN 978-80-7409-030-1, s. 69.

²³ SOMR, Miroslav a kol., *Dějiny školství a pedagogiky*, Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1987, s. 36.

městech a po utužení nevolnictví školy na venkově téměř zanikly.²⁴ Špatnému stavu školství napomáhal také fakt, že učitelé byli často velmi málo vzdělaní, někteří neuměli číst ani psát, často se jednalo například o řemeslníky, kteří i tak pouze přivydělávali.²⁵

2.5 Vliv humanismu

Již v tomto bouřlivém období husitství se v českých zemích pomalu začal objevovat vliv humanismu, který se ale do vzdělání ale dostával velmi pozvolna a nebyl zpočátku tak patrný jako v jiných zemích. Humanismus, který bývá označován jako „osvobození lidské bytosti v oblasti kulturní a školské“,²⁶ nepovažuje za vhodný dosavadní způsob vzdělávání a obrací se zpátky k antickým časům a požaduje tedy všestranné vzdělání lidí s důrazem na tělesnou a uměleckou výchovu.

Humanisté upozorňují, že člověk by se neměl soustředit na nějakou vyšší sílu (Boha), ale naopak by se měl zaměřit na sebe, svou vlastní existenci a zlepšení svých životních podmínek a k tomu je nezbytné klást důraz na rozumové poznání a zkušenosti. Spolu s touto změnou celkové orientace se mění částečně i obsah vzdělávání, do kterého pronikají přírodní a společenské vědy.²⁷ Nebyla to však okamžitá změna, například od 17. století můžeme mluvit o začlenění do vzdělání botaniky, zoologie, fyziky, chemie a logiky a etiky, které dříve spadaly do oblasti filozofie.²⁸

2.6 Jezuité

S jezuitským řádem se v českých zemích poprvé setkáváme v roce 1556, když je sem pozval sám král Ferdinand I. V podstatě od počátku působení je spojován se vzděláváním, a to zejména pro svůj revoluční počín zřízení bezplatné veřejné řádové školy. Jejich zájem se ovšem strategicky soustředil na vzdělání střední a vysoké. V tomto kontextu se také snažili zalíbit se zejména šlechtickým rodinám, aby tak dosáhli vyššího vlivu ve společnosti. A k jejich kontroverzním názorům také patří tvrzení, že pro prostý lid je bezpečnější nevědomost.

²⁴ KANTOROVÁ, Jana a GRECMANOVÁ Helena, *Vybrané kapitoly z obecné pedagogiky II*, Olomouc: Hanex, 2010, Edukace. ISBN 978-80-7409-030-1, s. 69.

²⁵ *Ibid.*

²⁶ SOMR, Miroslav a kol., *Dějiny školství a pedagogiky*, Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1987, s. 37.

²⁷ *Ibid.*

²⁸ KRÁLÍKOVÁ, Marie, NEČESANÝ Josef a SPĚVÁČEK Václav, *Nástin vývoje všeobecného vzdělání v českých zemích*, Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1977, s. 18.

Žákům poskytovali šestiletá nižší studia (inferior) a tříletá studia filozofická (superior). Studia probíhala výhradně v latině, proto byla potřeba její předešlá znalost a v zájmu zdokonalování došlo k úplnému potlačení mateřského jazyka, který žáci nesměli téměř užívat ani mimo vyučování. Co se týče obsahu vyučování, nejpodstatnějším předmětem se stalo náboženství, vyučovala se také řečtina, eruditio (praktické reálie), tělesná výchova, jízda na koni a hry. Aby mohli ve všech předmětech vzdělávat své žáky opravdu kvalitně, věnovali pozornost také vzdělávání vlastních učitelů, čemuž se věnovali jako první. Ovšem jezuitské vzdělávání mělo i své negativní stránky, trpělo například sklony ke kosmopolitismu a nevlastenectví, ale hlavně u žáků nepodporovali jakoukoli soudržnost či solidaritu, právě naopak. Předstíráním přátelství se snažili z žáků dostat informace o spolužácích i učitelích a udávání jakýchkoli přestupků bylo vyloženě nařízeno, v opačném případě by byli sami potrestáni.

V období protireformace se staly jakýmsi symbolem násilné rekatolizace. V roce 1622 jim byla svěřena i pražská univerzita, se kterou až do této doby soupeřili a v roce 1654 sjednotil Ferdinand III. Klementinum a další dvě pražské univerzity jako Universitas Caroli-Ferdinandae s jezuitskou správou. Na našem území založili například Klementinum, ale také koleje Chomutově, Brně, Olomouci a na dalších místech.²⁹ Jezuité svými olomouckými kolejemi tak poskytli základ pro naši nynější Univerzitu Palackého.

2.7 Pedagogický realismus

Pedagogický realismus reagoval na potřeby společnosti, které už nestačilo dosavadní vzdělávání³⁰ a vyvstávala potřeba „přizpůsobit vyučování individualitě žáků posílením jeho věcného základu“,³¹ což navrhoval už anglický politik a filozof Francis Bacon a tato potřeba se samozřejmě projevila ve všech zemích.

²⁹ ŠTVERÁK, Vladimír. *Stručné dějiny pedagogiky*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1988. Učebnice pro vysoké školy, s. 80-82.

³⁰ KRÁLÍKOVÁ, Marie, NEČESANÝ Josef a SPĚVÁČEK Václav, *Nástin vývoje všeobecného vzdělání v českých zemích*, Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1977, s. 20.

³¹ SOMR, Miroslav a kol., *Dějiny školství a pedagogiky*, Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1987, s. 39.

2.7.1 Jan Amos Komenský

U nás je pedagogický realismus spojený hlavně s postavou významného myslitele a sociálního reformátora Jana Amose Komenského (1592-1670), který chtěl vzdělání „všech ve všem“,³² protože zastával názor, že pouze vzdělaný člověk může být zároveň i dobrým občanem, a proto také kladl důraz na morální výchovu. Bohužel jeho vzdělávací systém a techniky nebylo možné rozvíjet už kvůli politické a hospodářské situaci naší země v této době.³³

Vzdělávání rozdělil do čtyř stupňů po šesti letech, přičemž celé vzdělávání zakončuje cestování. Prvním stupněm je škola mateřská, kterou dítě do věku šesti let absolvuje ve vlastní rodině a cílem je řádné osvojení si mateřského jazyka a poznávání okolního světa. Druhý stupeň je škola obecná nacházející se v každém městě nebo vsi a žáci se tady rozdělují do šesti tříd vzdělávají v mateřském jazyce do věku 12 let ve věcech potřebných pro život, takže čtení, psaní, počty, nauka o mravech, historie a hospodářství, a to vše prostřednictvím celoročních učebnic. Školu latinskou, která se nachází pouze ve velkých městech, pak navštěvují žáci od 12 do 18 let. Učí se tady mateřský jazyk, latina, řečtina, hebrejšтина, sedmero svobodných umění, fyzika, dějepis, chronologie, etika a Písmo. Poslední stupeň představuje akademie, která je v provincii nebo zemi a zabývá se všeobecnými studii.

Komenský kladl důraz na tři důležité aspekty vzdělávání, na učitele, žáka a učivo. Učitel měl být vzdělaný člověk s otcovským přístupem a mravním charakterem, jehož cílem nebylo žáka přetvořit, nýbrž napomoci jeho rozvoji. Klíčem je najít si ke každému vztah, protože všichni jsou vzdělatelní, jen je třeba najít správný způsob. V učení je klíčový princip názornosti a smyslová zkušenost a porozumění nabitým znalostem podporovat procvičováním, opakováním a učením. Důležité je také to, aby na žáka nebyly kladeny přílišné nároky a také to, „aby mládež nebyla přetěžována a aby po vážné práci následovaly hry, spojené vždy s praktickým zaměstnáním a se zájmem o činnosti povahy hospodářské, politické a společenské“.³⁴

³² KRÁLÍKOVÁ, Marie, NEČESANÝ Josef a SPĚVÁČEK Václav, *Nástin vývoje všeobecného vzdělání v českých zemích*, Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1977, s. 21.

³³ *Ibid.*, s. 21-22.

³⁴ SOMR, Miroslav a kol., *Dějiny školství a pedagogiky*, Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1987, s. 44-46.

3 Vývoj školství v českých zemích

Ve třetí kapitole přejdeme od počátků školství k jeho vývoji, přičemž pomyslný mezník stavíme do období, snad nejvýznamnějšího v dějinách našeho školství, a to období vlády Marie Terezie a zavedení povinné školní docházky. Po tomto rozmachu bylo školství ve 20. století ovlivněno událostmi dvou světových válek a nově nastoleným komunistickým režimem v roce 1948, bylo potlačováno, pozměňována forma škol i obsah vyučování, aby byl v každém období v souladu s ideologií. Všechna tato období, která měla dopad na formu vzdělávání si tudíž probereme v níže uvedených podkapitolách.

3.1 Školství v rukou osvícenských panovníků

Významný mezník ve školství nepochybně představuje 18. století, kdy v českých zemích, jako součásti Habsburské monarchie, vládli dva významní osvícenští panovníci, Marie Terezie a později její syn Josef II. Oba panovníci si uvědomovali, že vzdělání je klíčem k lepší ekonomické situaci lidu a správnému fungování státu, což povede i k celkovému zlepšení na úrovni státu a posílení centralizované absolutistické monarchie,³⁵ proto také nad vzděláním převzal moc stát.³⁶ Aby ovšem školství vedlo k takovému zlepšení, byla nutná jeho reformace v rámci celé monarchie. Na přání Marie Terezie se tak úkolu reformace školství v zemích monarchie ujal Johann Ignác Felbiger. Držel se názoru, že důležité je zavádění správných metod, za které pokládal písmenkovou a tabulkovou metodu a zavedl také hromadné vyučování a veřejné zkoušky.

Felbiger sepsal Všeobecný školní řád pro německé normální, hlavní a triviální školy ve všech císařsko-královských dědičných zemích vydaný 6.12.1774³⁷ a tento řád s malými úpravami platil až do roku 1869.³⁸ Nemůžeme si ovšem představovat, že školní povinnost fungovala tak, jak je tomu dnes. Rodiny, které si nemohli dovolit domácího učitele, měli svoje děti mezi 6 a 12 rokem posílat do škol, ale pokud tomu tak nebylo, zpočátku se nic nedělo. Na docházku se vztahovala také řada výjimek, jednalo se zejména o úlevy pro venkovské děti mezi

³⁵ *Ibid.*, s. 152.

³⁶ KASPER, Tomáš a KASPEROVÁ Dana, *Dějiny pedagogiky*, Praha: Grada, 2008. ISBN 978-80-247-6923-3, Dostupné online: <<https://www.bookport.cz/e-kniha/dejiny-pedagogiky-385383/#>>, s. 84.

³⁷ SOMR, Miroslav a kol., *Dějiny školství a pedagogiky*, Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1987, s. 152-153.

³⁸ KANTOROVÁ, Jana a GRECMANOVÁ Helena, *Vybrané kapitoly z obecné pedagogiky II*, Olomouc: Hanex, 2010, Edukace. ISBN 978-80-7409-030-1, s. 70.

9 a 12 rokem v letních měsících, aby mohli rodině pomáhat na poli, které představovalo jejich obživu.

Vzdělávání mělo začít studiem v školách triviálních, které měly jednu až dvě třídy a byly zřizovány při farách³⁹ a při jejich absenci došlo k tzv. přiškolení. Na těchto školách byla vyučovacím jazykem čeština (v českých zemích)⁴⁰ a obsah vyučování tvořilo náboženství, čtení, psaní, počítání, hospodaření, ve městech průmysl a děvčata se navíc učila šít a plést.⁴¹ Na konci 18. století se u nás nacházelo až 2500 triviálních škol.⁴²

Druhým typem byly školy hlavní, které byly zakládány ve větších městech, při kláštorech a sloužily jako příprava pro další studium, vojenskou službu nebo řemesla. K učivu škol triviálních se tu přidala latina, zeměpis, dějepis, přírodopis, sloh, kreslení, geometrie, hospodářství, průmysl. Někdy byly tyto školy i čistě dívčí, dívky se tu připravovali hlavně na práci učitelky, ale učily se i ručním pracím, správnému chování a správně hygieně. Vyučovací jazyk záležel na třídě, v první to byla čeština, v druhé čeština a němčina a ve třetí už pouze němčina.

V posledních, školách normálních, už byli žáci vzdělávání pouze v němčině,⁴³ v těchto čtyřtřídních školách se vyučovalo učivo škol hlavních v rozšířené podobě, a navíc učivo potřebné pro učitele, jelikož normální školy sloužily i jako přípravky, preparanda⁴⁴ a měli vytvářet normu, být vzorem pro ostatní školy v zemi.⁴⁵ Vedle těchto škol se mluvilo i o mládeži do 20 let, u které byl požadavek na jakési doplnění triviální školy v podobě dvou hodin, které by navštěvovala každou neděli.

K reformě gymnázií došlo až po zrušení jezuitského řádu, jejichž počet byl dost zredukován, protože na gymnázia chodili hlavně děti zámožných rodin. Po této první redukci jich bylo na našem území pouhých 25 a tento počet ještě klesl po roce 1784, kdy žáci museli

³⁹ SOMR, Miroslav a kol., *Dějiny školství a pedagogiky*, Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1987, s. 153, 156.

⁴⁰ KANTOROVÁ, Jana a GRECMANOVÁ Helena, *Vybrané kapitoly z obecné pedagogiky II*, Olomouc: Hanex, 2010, Edukace. ISBN 978-80-7409-030-1, s. 70.

⁴¹ SOMR, Miroslav a kol., *Dějiny školství a pedagogiky*, Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1987, s. 153.

⁴² *Ibid.*, s. 155

⁴³ KANTOROVÁ, Jana a GRECMANOVÁ Helena, *Vybrané kapitoly z obecné pedagogiky II*, Olomouc: Hanex, 2010, Edukace. ISBN 978-80-7409-030-1, s. 70-71.

⁴⁴ SOMR, Miroslav a kol., *Dějiny školství a pedagogiky*, Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1987, s. 154.

⁴⁵ KASPER, Tomáš a KASPEROVÁ Dana, *Dějiny pedagogiky*, Praha: Grada, 2008. ISBN 978-80-247-6923-3, Dostupné online: <<https://www.bookport.cz/e-kniha/dejiny-pedagogiky-385383/#>>, s. 85.

platit školné. Na těchto původně latinských školách byl zaveden německý jazyk a byly tvořeny pěti třídami, tři byly gramatické a dvě humanitními,⁴⁶ později byl počet tříd rozšířen na šest.⁴⁷

V tomto období, byl vůbec poprvé vydán „obecně platný systém školství, který byl vybaven vnitřními předpisy včetně učebních osnov, což také poprvé v dějinách našeho školství vytvořilo možnost získání určitého omezeného a utilitaristicky zaměřeného vzdělání pro všechny mladé lid.“⁴⁸ Změnou byly nově i tresty za nedodržování školní docházky. Tento pokrok školství byl znovu potlačen po smrti Josefa II., protože toto období se v mnoha zemích vyznačuje strachem z následování vzoru Velké francouzské revoluce. Monarchie tak zcela otevřeně prosazovala názor, že vzdělání není pro monarchii potřebné, na rozdíl od dobrých poddaných.⁴⁹

3.2 Reformy 19. století

V následujícím století se plně projeví změny osvícenských reforem v podobě větší celkové vzdělanosti obyvatel, nicméně vše se stálo posouvalo dopředu a nová doba si vyžádala další reformy, což se projevilo například v odklonu vyučovacího obsahu od praktického života.⁵⁰ Nejdříve došlo k reformě gymnázií a reálků a poté k vydání Hasnerova zákona (velký říšský zákon), který upravoval celé základní školství. Na následujících stránkách se podíváme, jaké změny tyto reformy přinesly do našeho školství.

3.2.1 Reforma gymnázií a reálků

První reforma, tedy Nástin organizace gymnázií a reálků v Rakousku, přišla v roce 1849 a schválena byla roku 1854. Zprvu to vypadalo, že tento Nástin povede k oslabení církevní moci, což se na krátko i stalo, ovšem roku 1855 došlo k tzv. konkordátu a školství tak bylo opět

⁴⁶ SOMR, Miroslav a kol., *Dějiny školství a pedagogiky*, Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1987, s. 153-155.

⁴⁷ KANTOROVÁ, Jana a GRECMANOVÁ Helena, *Vybrané kapitoly z obecné pedagogiky II*, Olomouc: Hanex, 2010, Edukace. ISBN 978-80-7409-030-1, s. 74.

⁴⁸ SOMR, Miroslav a kol., *Dějiny školství a pedagogiky*, Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1987, s. 157.

⁴⁹ *Ibid.*, s. 157-158.

⁵⁰ KASPER, Tomáš a KASPEROVÁ Dana, *Dějiny pedagogiky*, Praha: Grada, 2008. ISBN 978-80-247-6923-3, Dostupné online: <<https://www.bookport.cz/e-kniha/dejiny-pedagogiky-385383/#>>, s. 95.

plně v rukou církve,⁵¹ a to až do roku 1868, kdy byl zaveden Zákon o postavení školy k církvi, který opět navrátil školství do rukou státu. Stát tak dohlížel na všechny záležitosti škol kromě vyučování náboženství, to bylo ponecháno církvi.⁵²

V rámci této reformy došlo k rozšíření gymnaziálních tříd na osm, a to přičleněním dvou tříd filozofického studia, přičemž toto osmileté studium bylo rozděleno na nižší a vyšší, obě po čtyř letech.⁵³ Na konci osmiletého studia museli žáci složit ústní a písemnou maturitní zkoušku, ústní ze všech předmětů a písemnou z jazyka mateřského, latinského, řeckého a z matematiky. Stejně tak reálky měly nižší a vyšší stupeň, ovšem pouze sedm tříd⁵⁴ a roku 1851 se staly na základě výnosu odbornými školami bez maturity. Studenti tak z nich mohli pokračovat pouze na technické obory, případně pracovat v průmyslu.⁵⁵ Na gymnáziích i reálkách se upouštělo od vyučování v mateřském jazyce a ve shodě s germanizací zaujala toto místo němčina až do roku 1866, kdy se navrátila do vyučování čeština díky Zákonu o rovnoprávnosti jazykové na školách a už o rok později byla vybudována slovanská gymnázia v Brně a Olomouci.⁵⁶

3.2.2 Hasnerův zákon

Další zásadní změnu ve vzdělávání představuje rok 1869 (14.5.), kdy byl vydán velký říšský zákon, známý také jako Hasnerův zákon upravující základní školství, jeho strukturu i obsah a zabýval se také postavením učitelů. O rok později v souvislosti s tímto zákonem byl vydán školní a vyučovací řád pro školy obecné upravující chování a povinnosti žáků, stejně tak povinnosti jejich učitelů, a hlavně zakazoval fyzické tresty.⁵⁷

Hasnerův zákon v základním školství zavádí fungování obecných a měšťanských škol s osmiletou povinnou školní docházkou, ovšem školy měšťanské mohly fungovat i jako tříleté,

⁵¹ KANTOROVÁ, Jana a GRECMANOVÁ Helena, *Vybrané kapitoly z obecné pedagogiky II*, Olomouc: Hanex, 2010, Edukace. ISBN 978-80-7409-030-1, s. 75.

⁵² *Ibid.*, s. 77.

⁵³ SOMR, Miroslav a kol., *Dějiny školství a pedagogiky*, Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1987, s. 164.

⁵⁴ KANTOROVÁ, Jana a GRECMANOVÁ Helena, *Vybrané kapitoly z obecné pedagogiky II*, Olomouc: Hanex, 2010, Edukace. ISBN 978-80-7409-030-1, s. 75.

⁵⁵ SOMR, Miroslav a kol., *Dějiny školství a pedagogiky*, Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1987, s. 164.

⁵⁶ KANTOROVÁ, Jana a GRECMANOVÁ Helena, *Vybrané kapitoly z obecné pedagogiky II*, Olomouc: Hanex, 2010, Edukace. ISBN 978-80-7409-030-1, s. 75.

⁵⁷ SOMR, Miroslav a kol., *Dějiny školství a pedagogiky*, Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1987, s. 165-166.

pokud jim předcházelo absolvování nižšího stupně (pět let) školy obecné.⁵⁸ Z toho vyplývá, že žáci mohli povinnou docházku realizovat celou na měšťanské škole, obecné škole, nebo prvních pět let na obecné a tři roky na měšťanské, přičemž obě školy se zaměřovaly spíše na nižší vrstvu obyvatelstva a směřovaly svoje žáky do praxe, přesto mezi nimi byl rozdíl. Měšťanská škola byla jistou variantou školy obecné s vyšší úrovní kvůli obsahu vyučování, který tvořily reálie, aritmetika, vedení hospodářských knih, technické kreslení, výuka cizích jazyků a další. Na druhou stranu, obsah výuky obecné školy byl „odrazem požadavků vládnoucích vrstev na pracujícího občana. [...] Zde šlo o výchovu zbožného, mravného a poslušného občana ochotného splnit stanovený úkol.“⁵⁹

Na základě tohoto zákona vznikly také učitelské ústavy s maturitou, na kterých musel budoucí učitel studovat čtyři roky, dále složit zkoušky dospělosti a v roli podučitele vykonávat dva roky praxi, po které následovala zkouška učitelské způsobilosti. Po absolvování všech těchto věcí mohl člověk působit jako učitel na obecné škole, ovšem pokud chtěl být učitelem na škole měšťanské, musel složit zkoušku způsobilosti pro měšťanské školy. Tento zákon navíc uznával učitelům pravidelný plat a hovořil také o tzv. učitelském celibátu, což v praxi znamenalo, že učitelky mohly učit, dokud byly svobodné, což platilo až do roku 1919.

Roku 1883 přišla školská novela Hasnerova zákona, která znamenala snížení přírodovědného učiva, jak tomu chtěla církev,⁶⁰ ale hlavně byly vytvořeny tzv. úlevy ze školní docházky, což často znamenalo její změnu na šest let. Těchto úlev využívaly především rodiny nižších vrstev. V praxi to znamenalo, že tyto rodiny mohli po šesti letech povinné školní docházky zažádat o úlevy v podobě jiné docházky, takže pak děti do školy chodily například jen některé dny, jen v určitý čas nebo jen určitou část roku.

Mimo to se u nás na konci století začaly rozvíjet střední školy dívčí a v rámci monarchie české země zaujímá prvenství z roku 1890, kdy bylo díky Elišce Krásnohorské otevřeno první dívčí gymnázium Minerva v Praze. Pro dívky byly vytvářeny i lycea, z kterých mohli postupem času dívky pokračovat i studiem na vysoké škole, konkrétně například na filozofické fakultě od

⁵⁸ KASPER, Tomáš a KASPEROVÁ Dana, *Dějiny pedagogiky*, Praha: Grada, 2008. ISBN 978-80-247-6923-3, Dostupné online: <<https://www.bookport.cz/e-kniha/dejiny-pedagogiky-385383/#>>, s. 97.

⁵⁹ SOMR, Miroslav a kol., *Dějiny školství a pedagogiky*, Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1987, s. 166-167.

⁶⁰ KASPER, Tomáš a KASPEROVÁ Dana, *Dějiny pedagogiky*, Praha: Grada, 2008. ISBN 978-80-247-6923-3, Dostupné online: <<https://www.bookport.cz/e-kniha/dejiny-pedagogiky-385383/#>>, s. 97-98.

roku 1897 a o tři roky později i na fakultě lékařské. Došlo také v souladu s aktuálním světovým děním k významnému rozvoji různých typů odborných škol (technických, obchodních atd.).⁶¹

Po celé toto období u nás probíhá boj mezi českým a německým jazykem, který se značně odráží právě ve školství v podobě vzniku velkého počtu německých škol po celém území a až do první světové války nemůžeme mluvit o jejich rovnosti.⁶²

3.3 Školství v meziválečném období

I v meziválečném období zůstával v platnost velký říšský zákon a s úpravami platil až do roku 1948,⁶³ a to i přes jeho značnou kritiku. Trnem v oku mnohým byl fakt, že nově vytvořený stát stále používá systém vytvořený za dob monarchie, ale také přetěžování žáků a nerozvíjení jejich individuality. Zmíněné úpravy představují nejprve v roce 1919 menšinový školský zákon zaručující vzdělávání v rodném jazyce⁶⁴ a v roce 1922 tzv. malý školský zákon, který například rušil dříve zavedené úlevy, nařizoval snížení počtu žáků v jedné třídě,⁶⁵ změnil název školy měšťanské na školu občanskou a vůbec poprvé zavedl do českých škol občankou nauku a výchovu.

Na školách obecných se vyučovalo „náboženství [...], občanská nauka a výchova, čtení a psaní, jazyk vyučovací, matematika, přírodopis, přírodopyt, zeměpis a dějepis [...], kreslená, zpěv, ruční práce a tělesná výchova.“⁶⁶ Na školách občanských pak byla většina předmětů stejná, ovšem psaní nahradil krasopis a přibýlo měřičství a rýsování. Na obou školách probíhala i dobrovolně výuka domácího hospodaření a jazyka československého (jestliže byl vyučovací jazyk jiný).⁶⁷

⁶¹ SOMR, Miroslav a kol., *Dějiny školství a pedagogiky*, Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1987, s. 168-169.

⁶² KASPER, Tomáš a KASPEROVÁ Dana, *Dějiny pedagogiky*, Praha: Grada, 2008. ISBN 978-80-247-6923-3. Dostupné online: <<https://www.bookport.cz/e-kniha/dejiny-pedagogiky-385383/#>>, s. 98-99.

⁶³ KANTOROVÁ, Jana a GRECMANOVÁ Helena, *Vybrané kapitoly z obecné pedagogiky II*, Olomouc: Hanex, 2010, Edukace. ISBN 978-80-7409-030-1, s. 82.

⁶⁴ KASPER, Tomáš a KASPEROVÁ Dana, *Dějiny pedagogiky*, Praha: Grada, 2008. ISBN 978-80-247-6923-3. Dostupné online: <<https://www.bookport.cz/e-kniha/dejiny-pedagogiky-385383/#>>, s. 199-200.

⁶⁵ KANTOROVÁ, Jana a GRECMANOVÁ Helena, *Vybrané kapitoly z obecné pedagogiky II*, Olomouc: Hanex, 2010, Edukace. ISBN 978-80-7409-030-1, s. 82.

⁶⁶ KASPER, Tomáš a KASPEROVÁ Dana, *Dějiny pedagogiky*, Praha: Grada, 2008. ISBN 978-80-247-6923-3. Dostupné online: <<https://www.bookport.cz/e-kniha/dejiny-pedagogiky-385383/#>>, s. 198.

⁶⁷ *Ibid.*, s. 198-199.

3.4 Potlačení vzdělávání v období nacistické okupace

Období druhé světové války je obdobím potlačování školství, jehož zbytky měly sloužit ideologickým záměrům, bylo cíleně upraveno, aby žáky vedlo k loajalitě a respektu k říši a Vůdci a školy, které tento cíl nepodporovaly nebo dokonce projevovaly protiněmecké tendence byly zavřeny.⁶⁸

Významným okamžikem, který si připomínáme dodnes, byl pohřeb studenta Jana Opletala, který se proměnil v jakousi demonstraci nesouhlasu s událostmi v Protektorátu, a na kterém došlo k vyprovokovaným střetům Čechů a Němců. Jako reakce na tyto události následovalo 17. listopadu 1939 uzavření všech českých vysokých škol, zastřelení devíti zástupců studentů a dalších 1200 studentů skončilo v koncentračním táboru.

Co se týká školské soustavy, nadále existovala škola obecná, škola hlavní (vytvořená z měšťanské),⁶⁹ chlapecké a dívčí reálné gymnázium a klasické chlapecké gymnázium, ovšem počet řady škol byl zredukován (byly uzavřeny nebo zabráný), a stejně tak došlo v jednotlivých školách k redukci tříd a počtu žáků v nich, například u školy hlavní, která měla postavení školy výběrové, bylo povoleno přijímat pouze 35 % žáků. V tomto ohledu se nejvíce dařilo školám odborným, u nichž jako u jediných došlo naopak k navýšení, protože směřovaly žáky do praxe, což bylo žádoucí.⁷⁰ Situace žáků byla obtížná nejen kvůli zmíněné redukci, ale i ve školách na ně byl vyvíjen tlak s cílem co nejdřívejšího odchodu do zaměstnání, a starší žáci byli dokonce dosazováni do válečné výroby či práce v říši atd. Daleko složitější bylo samozřejmě postavení židovských a romských žáků, ti byli rovnou vyloučeni, s rodinami umístěni nejdříve do ghetta a později odvezeni do koncentračních táborů (případně vyhlazovacích atd.).⁷¹

V rámci výuky došlo také k významným změnám. Největší prostor samozřejmě dostala výuka němčiny (4-6 hodin), aby postupně mohla sloužit i jako vyučovací jazyk některých předmětů.⁷² Naopak výuka mateřského jazyka i české literatury a také dějepisu a zeměpisu byla

⁶⁸ SOMR, Miroslav a kol., *Dějiny školství a pedagogiky*, Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1987, s. 250-251.

⁶⁹ ŠTVERÁK, Vladimír. *Stručné dějiny pedagogiky*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1988. Učebnice pro vysoké školy, s. 267.

⁷⁰ SOMR, Miroslav a kol., *Dějiny školství a pedagogiky*, Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1987, s. 252-253.

⁷¹ ŠTVERÁK, Vladimír. *Stručné dějiny pedagogiky*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1988. Učebnice pro vysoké školy, s. 267-268.

⁷² SOMR, Miroslav a kol., *Dějiny školství a pedagogiky*, Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1987, s. 251.

omezena a upravena, aby odpovídala záměrům říše,⁷³ a to vše za podpory českého ministra osvěty Emanuela Moravce a dalších z řad kolaborantů.⁷⁴ Konkrétně, pro potlačení národní uvědomělosti a soudržnosti, se ve školách nesmělo vyučovat o etapách jako je husitství a podobně,⁷⁵ v literatuře byli samozřejmě zakázáni všichni židovští autoři a literatura politicky či protiněmecky zaměřená.⁷⁶ Proto také došlo u úpravě až 1200 učebnic a stovky jich byly zakázány.⁷⁷

3.5 Poválečné školství a vliv režimu

V období po druhé světové válce se přistoupilo k okamžité obnově zdevastovaného školství a v rámci tohoto urychlení byly dočasně využity předválečné formy a osnovy výuky. Ovšem v podstatě hned začaly snahy o zavedení jednotné školy,⁷⁸ což se oficiálně podařilo až po únorovém převratu 1948, kdy 1. září vstoupil v platnost Zákon o základní úpravě jednotného školství (školský zákon, platný do roku 1953),⁷⁹ který pevně zařazuje školství do záležitostí státu a zavádí bezplatnou povinnou docházku, ve které se všem: „jednotné výchovy a obecného i odborného vzdělání na školách, které tvoří jednotnou soustavu“.⁸⁰

V tomto období byly školy rozděleny do tří stupňů, přičemž povinná školní docházka tvořila devět let. První stupeň představovala školy národní (6-11), druhý stupeň školy střední

⁷³ KRÁLÍKOVÁ, Marie, NEČESANÝ Josef a SPĚVÁČEK Václav, *Nástin vývoje všeobecného vzdělání v českých zemích*, Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1977, s. 67.

⁷⁴ ŠTVERÁK, Vladimír. *Stručné dějiny pedagogiky*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1988. Učebnice pro vysoké školy, s. 268.

⁷⁵ KRÁLÍKOVÁ, Marie, NEČESANÝ Josef a SPĚVÁČEK Václav, *Nástin vývoje všeobecného vzdělání v českých zemích*, Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1977, s. 67.

⁷⁶ KOVÁŘÍČEK, Václav, ed. *Materiály k dějinám pedagogiky: dokumenty k vývoji školské soustavy v českých zemích*. Olomouc: Rektorát Univerzity Palackého, 1976, s. 110.

⁷⁷ SOMR, Miroslav a kol., *Dějiny školství a pedagogiky*, Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1987, s. 251.

⁷⁸ KANTOROVÁ, Jana a GRECMANOVÁ Helena, *Vybrané kapitoly z obecné pedagogiky II*, Olomouc: Hanex, 2010, Edukace. ISBN 978-80-7409-030-1, s. 84.

⁷⁹ Předpis 95/1948 Sb. In: *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky*. Dostupné online: <<https://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?cz=95&r=1948>>.

⁸⁰ Ústavodárné Národní shromáždění republiky Československé 1948. In: *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky: Digitální repozitář*. Dostupné online: <https://www.psp.cz/eknih/1946uns/tisky/t1145_01.htm>.

(11-15) a třetí stupeň školy povinné (základní školy odborné na tři roky) a výběrové (vyšší odborné školy a gymnázia).⁸¹

Školy všech druhů se v rukou komunistického režimu staly nástrojem ideologické manipulace po celou dobu jeho trvání a jejich úkolem bylo: „učit mládež úctě a lásce ke komunistické straně [...], vychovávat lidi oddané dělnické třídě, komunistické straně, budovatele socialismu s internacionálním cítěním a s hlubokým vnitřním vztahem k Sovětskému vztahu“.⁸² Právě proto bylo potřebné upravit osnovy a učebnice a v roce 1951 byly vydány zcela nové a schválené učebnice, které odpovídaly těmto záměrům, také byly na vysokých školách založeny stolice dějin, ekonomiky a práva SSSR.⁸³

V následujících letech se by stále větší důraz kladen na vztah se Sovětským svazem, a to i prostřednictvím přiblížení se sovětské formě školy a výuky.⁸⁴ Také proto byl kritizována procenta žáků z dělnických rodin na výběrových a vysokých školách, jelikož tento počet dle komunistické strany neodpovídal důležitosti dělnické třídy v socialistickém státě a volala tak po nápravě. Terčem kritiky se mimo jiné stal také počet propadajících žáků, který byl přisouzen špatné práci samotných učitelů.

Do struktury škol byly zařazeny mateřské školy a jesle, na které navazovaly základní devítileté školy a v hierarchii následovaly odborná učiliště a učňovské školy, střední všeobecně vzdělávací školy, střední školy a střední školy pro pracující.⁸⁵ V tomto období mezi lety 1953 a 1960 byla povinná školní docházka pouze osm let. Jasnou změnou bylo, že: „[...] se první až pátý ročník národní školy stal součástí jedenáctileté střední školy, popřípadě její neúplné varianty, tj. osmileté střední školy.“⁸⁶ Na všech typech škol, v souladu se socialistickým pojetím, mělo jít vzdělání ruku v ruce s praxí, s výrobou, která odpovídala věku žáků, ale jelikož se nepodařilo najít alternativu, která by tomuto přímo odpovídala, žáci většinou v rámci alespoň jisté improvizace prováděli nekvalifikované manuální práce.

⁸¹ KANTOROVÁ, Jana a GRECMANOVÁ Helena, *Vybrané kapitoly z obecné pedagogiky II*, Olomouc: Hanex, 2010, Edukace. ISBN 978-80-7409-030-1, s. 85.

⁸² SOMR, Miroslav a kol., *Dějiny školství a pedagogiky*, Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1987, s. 306.

⁸³ *Ibid.*, 304, 306.

⁸⁴ KANTOROVÁ, Jana a GRECMANOVÁ Helena, *Vybrané kapitoly z obecné pedagogiky II*, Olomouc: Hanex, 2010, Edukace. ISBN 978-80-7409-030-1, s. 85.

⁸⁵ SOMR, Miroslav a kol., *Dějiny školství a pedagogiky*, Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1987, s. 307.

⁸⁶ KANTOROVÁ, Jana a GRECMANOVÁ Helena, *Vybrané kapitoly z obecné pedagogiky II*, Olomouc: Hanex, 2010, Edukace. ISBN 978-80-7409-030-1, s. 85.

V roce 1960 byl přijat nový školský zákon a podoba školy se opět změnila.⁸⁷ Došlo ke spojení 1. a 2. stupně základních škol a povinná docházka byla znovu devítiletá a střední školství tvořily školy učňovské, odborné, odborná učiliště, střední odborné a tříleté střední všeobecně vzdělávací školy s částí humanitní a technickou, ovšem této poslední škole v roce 1968 přibyl čtvrtý ročník a získala status gymnázia.⁸⁸ Co se týká vysokých škol, ty zákon o vysokých školách z roku 1966 dělil na univerzitní, technické, zemědělské a umělecké. V této době byl také zvýšen důraz na mimoškolní výchovu, která má žákům poskytovat aktivní odpočinek, ale také rozvíjet jejich osobnost, jak jinak než v souladu s požadavky režimu.⁸⁹

Další školský zákon v roce 1978 opět změnil délku povinné školní docházky na deset let a skládala se z osmileté docházky na základní školu a dvouleté středoškolské docházky na střední školy výše zmíněné a zaveden byl další typ, střední odborné učiliště na čtyři roky.⁹⁰

⁸⁷ SOMR, Miroslav a kol., *Dějiny školství a pedagogiky*, Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1987, s. 309-310.

⁸⁸ KANTOROVÁ, Jana a GRECMANOVÁ Helena, *Vybrané kapitoly z obecné pedagogiky II*, Olomouc: Hanex, 2010, Edukace. ISBN 978-80-7409-030-1, s. 85.

⁸⁹ SOMR, Miroslav a kol., *Dějiny školství a pedagogiky*, Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1987, s. 310-311.

⁹⁰ KANTOROVÁ, Jana a GRECMANOVÁ Helena, *Vybrané kapitoly z obecné pedagogiky II*, Olomouc: Hanex, 2010, Edukace. ISBN 978-80-7409-030-1, s. 85-86.

4 Boskovicko

Boskovicko, ať už ho vymezíme geograficky či správně, spadá do okresu Blansko, patří tak do Jihomoravského kraje a rozkládá se na území střední Moravy. Pro účely této práce pak lépe poslouží správní členění, protože z geografického hlediska území Boskovicka tvoří pouze několik okolních obcí, což je pro tuto práci nedostatečné. Na druhou stranu správní členění nám otevírá možnost zaměřit se daleko větší oblast, konkrétně tedy na správní obvod Boskovice jako obce s rozšířenou působností, který zahrnuje 73 obcí, čímž se výrazně rozšiřuje i výběr škol.

Středobodem Boskovicka je samozřejmě město Boskovice, které se skládá z pěti městských částí a těmi jsou samotné Boskovice, pak Bačov, Hrádkov, Mladkov a Vratíkov a dohromady je tvořeno více než 11 tisíci obyvateli. Geograficky můžeme jeho polohu přesněji určit jako severní území Chráněné krajinné oblasti Moravský kras a hraniční území Boskovické brázdy a Dražanské vrchoviny, což znamená, že město je obklopeno krásnou přírodou a přírodními památkami. Toto umístění nabízí vyžití místním obyvatelům i turistům, čemuž se přizpůsobilo i celé okolí, které má letoviskový charakter. Stejně tak jsou lákavé i památky jako zřícenina hradu, zámek, synagoga nebo židovský hřbitov. V souvislosti s městem můžeme zmínit i významné rodáky jako Hermann Ungar (spisovatel), Otakar Kubín (malíř). Karel Absolon (badatel), Tomáš Špidlík (kardinál) a další.⁹¹

Historie osídlení území dnešních Boskovic sahá podle archeologických nálezů až do roku 700 a byly tady usazeny čtyři, možná i šest osad. Ovšem založení Boskovic se datuje daleko později, někdy do 13. století, protože v historických dokumentech se poprvé objevuje přídomek „z Boskovic“ v roce 1222 a město i okolí je neodmyslitelně spjato s pány z Boskovic. I když Boskovice vznikly jako trhovská osada, brzy se staly důležitou lokalitou celého panství, a ještě ve stejném století působily jako město, ovšem oficiálně se jím staly roku 1463.⁹²

Velmi důležitou část tamní historie představují Židé, kteří tady doložitelně pobývaly až v 16. století, ale dle všeho sem velmi pravděpodobně přišli už ve století založení města díky výhodné poloze na obchodní trase, ovšem velká část jich sem přišla asi o století později po vypovězení z královských měst. Situace Židů byla bohužel taková, že si u místního obyvatelstva nezískali příliš oblibu a čím dál více se stahovali do svého ghetta. Ghetto bylo na počátku 18. století odříznuto od zbytku města a jeho obyvatelé byli necháni na pospas morové

⁹¹ *Boskovice: oficiální webová stránka*. Dostupné online: <<https://www.boskovice.cz/>>.

⁹² BRÁNSKÝ, Jaroslav. *Boskovice v proměnách času*. Boskovice: Městský národní výbor a Městské kulturní středisko, 1990, s. 7-8.

nákaze, a proto tady zemřelo víc lidí než v celém zbytku města. Asi v polovině 19. století se z ghetta stala samostatná židovská obec s vlastním starostou i katastrem, která fungovala až do roku 1919. Paradoxně se po vytvoření obce soužití Židů a boskovických obyvatel zlepšila. Zamožnější Židé se přestěhovali do města a aktivně se zapojovali do společenského i kulturního dění. Židovskou tradici ve městě přerušilo dění druhé světové války.⁹³

⁹³ KLENOVSKÝ, Jaroslav. *Židovská čtvrť v Boskovicích*. Boskovice: Klub přátel Boskovic, 2004, s. 5-6, 8.

5 Školství na Boskovicku

V této kapitole se podíváme přímo na zaměření práce, tedy na vývoj školství na Boskovicku. První podkapitola a také největší prostor bude věnován městu Boskovice jako hlavnímu a největšímu městu určené oblasti a současně jako městu s největší koncentrací škol. Nejdříve si ukážeme obecný vývoj školství a poté už konkrétně na základní a střední školství, dvě školy základní a čtyři školy střední. V následujících podkapitolách budou rozebrány vybrané oblasti, počínaje Letovicemi a jedinou střední školou mimo Boskovice. Následovat budou základní školy v obcích Křetín, Nýrov, Benešov, Žďárná, Velenov, Doubravice nad Svitavou, Jabloňany, Knínice u Boskovic, Cetkovice a Šebetov.

5.1 Boskovice

O škole v Boskovicích můžeme nejpravděpodobněji mluvit již někdy v polovině 14. století a děti se zde učili ve farním škole fungujícím při místním kostele.⁹⁴ Ovšem první doložitelné zmínky, i když nepřímé, pochází z roku 1534 a i podle nich můžeme usuzovat, že škola se zde nacházela již dříve. O pár let později, roku 1566 ale bohužel místní škola vyhořela a musela být přesunuta. V tuto dobu už spadala pod Jednotu bratrskou a její pozitivní vliv se brzy odrazil i na zvýšení školní úrovně.

Vzhledem k dlouhé židovské tradici fungovala v Boskovicích vedle českobratrské školy také od roku 1591 židovská škola,⁹⁵ umístěná v ghettu v židovské čtvrti. V této době se jednalo jen i nižší náboženskou školu (cheder), nicméně od 16. do 19. století zde fungovala kromě nižší také vyšší náboženská škola (ješiva). Roku 1787 se tato škola změnila na světskou školu normální, roku 1853 na školu hlavní a poté jako německá čtyřtřídka fungovala až do roku 1919⁹⁶ (tento údaj se liší, v různých publikacích se objevují roky 1919-1921).

Stejně jako jinde, i tady Jednotu bratrskou vystřídali roku 1613 jezuité, kteří zde hned po vyhnání bratrských členů zřídili jezuitskou školu. Zájem o rozvoj školství projeví i samotní majitelé panství, kteří se rozhodli motivovat rodiče, aby svoje děti do školy posílali tím, že je chtěli osvobodit od roboty a jiných dávek. Avšak postavení jezuitů nebylo příliš dobré a v roce 1615 byli samotným lidem v podstatě vyhnáni až na hrad.

⁹⁴ MALACHOVÁ, Petra. *Kultura a školství v Blansku a Boskovicích*. Brno, 2008. Dostupné online: <https://is.muni.cz/th/lh2yk/Kultura_a_skolstvi_v_Blansku_a_Boskovicich.pdf>, s. 27. Bakalářská práce. Masarykova univerzita. Vedoucí práce Mgr. Vladimír Maňas, Ph.D.

⁹⁵ JUREK, Jaroslav. Tak žilo město. In: *Boskovice*. Brno, 1969, s. 22-23.

⁹⁶ KLENOVSKÝ, Jaroslav. *Židovská čtvrť v Boskovicích*. Boskovice: Klub přátel Boskovic, 2004, s. 22.

Žáci měli možnost zde navštěvovat farní (lokální) školu, kde se učili čtení, psaní, počtům a samozřejmě náboženství, také obecnou školu, která dlouhé roky nebyla školou hlavní. Kdo tedy chtěl pokračovat dále, musel si sám zaplatit soukromé učení a dodělat si poté zkoušky v Moravské Třebové nebo Brně. Příliš se toho nezměnilo ani za vlády osvícenských panovníků, i když byla zavedena povinná školní docházka pro děti od 6 do 12 let, v praxi byla situace více méně stejná.

Další rozrůstání škol přišlo v druhé polovině 19. století, kdy byly nejdříve otevřeny dvě dívčí školy, v roce 1857 vznikla klášterní obecná soukromá škola dívčí (spolu se sirotčincem a později i mateřskou školou) a roku 1884 se otevřela nová obecná škola dívčí (později opět s mateřskou školou). Roku 1887 přibyla zemská hospodářská škola zimní, o rok později živnostenské (průmyslové pokračovací) školy, o další dva roky později měšťanská škola chlapecká i dívčí a roku 1900 vzniklo České státní gymnázium, které začalo fungovat roku 1904 a roku 1920 se z něj stalo reálné gymnázium. Dále Odborná škola pro ženská povolání započala své fungování roku 1938. I když za války docházelo k potlačení veškerého vzdělání, v duchu germanizace byla v Boskovicích založena Deutsche Volksschule für Jungen und Mädchen (Německá základní škola pro chlapce a dívky), která ovšem fungovala pouze v letech 1941-1945.⁹⁷

5.1.1 Základní školství

Základní škola Boskovice

Ještě před rokem 2005 bychom v Boskovicích našli tři běžné základní školy, ovšem právě v roce 2005 došlo k jejich sloučení v Základní školu Boskovice, a tak vznikla nejspíše jedna z největších základních škol v republice, která pracuje na principu tří odloučených pracovišť tvořených bývalými základními školami.⁹⁸ Odloučené pracoviště nám. 9. května tvoří

⁹⁷ JUREK, Jaroslav. Tak žilo město. In: *Boskovice*. Brno, 1969, s. 23-24.

⁹⁸ Informace o škole. *Základní škola Boskovice, příspěvková organizace*. Dostupné online: <<http://zs.boskovice.cz/informace.htm>>.

23 kmenových tříd,⁹⁹ pracoviště ul. Sušilova má aktuálně 19 kmenových tříd¹⁰⁰ a pracoviště ul. Slovákova má také 23 kmenových tříd.¹⁰¹

Bývalá základní škola na nám. 9. května vznikla z původně chlapecké školy obecné, jejíž stavbu si ve městě vynutili samotní rodiče, kdy protestně neposlali svoje děti do školy, kvůli nedostačujícím a nevyhovujícím podmínkám v budově staré chlapecké školy. Ovšem už od počátků stavby v roce 1938 provázeli školu potíže způsobené příchodem německého vojska a válkou. Vyučování zde začalo ve školním roce 1940/1941, o rok později oproti původnímu plánu, v 11 třídách, ale její prostory se v průběhu války postupně zmenšovaly. Nejdříve byla část přízemí vyčleněna pro účely německé obecné školy, poté jedno z poschodí dostala odborná škola pro ženská povolání, v roce 1944 se zde nacházelo i skladiště pneumatik, na střeše protiletická pozorovatelná a z tělocvičny se stal lazaret pro vojáky. „19. ledna 1945 pak bylo vyučování výnosem ministerstva školství přerušeno úplně a žákům byly pouze dvakrát týdně zadávány úkoly.“¹⁰²

Po válce se škola začala vracet k výuce již koncem května a první výraznou změnu vidíme v roce 1953, kdy vznikla osmiletá střední škola z I. národní a II. střední školy. Jelikož škola sloužila celé řadě obcí z Boskovicka, brzy se staly její kapacity nedostatečné, a to až do té míry, že škola fungovala v režimu směnné výuky, nejdříve jen některé ze tříd, v roce 1965 už ale všechny. V roce 1970 se vše mohlo vrátit do běžného režimu díky přístavbě. Od té doby se už škola příliš neměnila a zaměřovala se spíše na postupné modernizace.¹⁰³

Pouze velmi málo dostupných informací máme o další bývalé základní škole na adrese Sušilova, která vznikla o více jak 40 let později, v roce 1981, kdy se otevřelo dokonce 27 kmenových tříd navštěvovaných téměř 900 žáky.¹⁰⁴ Poslední vybudovanou se stala III. ZŠ na ulici Slovákova a otevřena byla v roce 1984 s 20 třídami, školní jídelnou a později i tělocvičnou a venkovním sportovním areálem. V začátku byla škola určena pouze pro žáky

⁹⁹ Organizace ZŠ Boskovice – pracoviště nám. 9. května ve školním roce 2020/2021. *Odloučené pracoviště nám. 9. května 8*. Dostupné online: <http://zs.boskovice.cz/zs1/organizace_20_21.pdf>.

¹⁰⁰ Organizace ZŠ Boskovice – pracoviště Sušilova ve školním roce 2020/2021. *Odloučené pracoviště Sušilova 28*. Dostupné online: <http://zs.boskovice.cz/zs2/organizace_20_21.pdf>.

¹⁰¹ Organizace ZŠ Boskovice – pracoviště Slovákova ve školním roce 2020/2021. *Odloučené pracoviště Slovákova 8*. Dostupné online: <http://zs.boskovice.cz/zs3/organizace_20_21.pdf>.

¹⁰² Z historie naší školy. *Odloučené pracoviště nám. 9. května 8*. Dostupné online: <http://zs.boskovice.cz/zs1/historie_skoly.pdf, str. 1>.

¹⁰³ *Ibid.*, s. 2.

¹⁰⁴ *Odloučené pracoviště Sušilova 28*. Dostupné online: <<http://zs.boskovice.cz/zs2/zs2.htm>>.

1.-6. ročníku, 7. a 8. ročník přibyl asi do tří let a od školního roku 1992/1993 zde byla možnost navštěvovat i 9. ročník, který se stal povinným až od školního roku 1996/1997.¹⁰⁵

Mateřská škola, základní škola a praktická škola Boskovice

Tato škola pokračuje ve více jak stoleté tradici speciálního školství v Boskovicích, kterou započal v roce 1906 vznik Moravské zemské vychovatelny pro dívky,¹⁰⁶ která byla jediným ústavem pro české dívky vedeným v českém jazyce na Moravě, a stal se tak útočištěm pro zanedbávané dívky, o které jejich rodiny nejevily příliš zájem. Často sem byly soudem posílány dívky, které nechodily dříve do školy, dívky s mentální poruchou a dívky, u kterých se projevovalo problémové chování, např. krádeže, případně prostituce.

Ústav dívky nejen mravně vychovával, ale také vzdělával a měl status také obecné školy. Původním plánem byla škola trojtřídní s dvěma odděleními, kde by třídy byly rozděleny na přípravku, nižší a vyšší třídu (odpovídaly by obsahem 1.-2., 3.-4. a 5.-8. třídě školy obecné). Od běžné obecné školy se lišily také tím, že rozřazování dívek do tříd se nekonalo jen na základě jejich věku, ale také jejich jistého nadání. Tento plán narušil velmi malý počet dívek a škola tak první dva roky fungovala v režimu jednotřídky.

Vzhledem k malému tehdejšímu uplatnění žen byla výchova dívek zaměřena hodně prakticky, aby si poté mohly najít práci, většinou sloužily v různě postavených rodinách, musely tedy umět domácí práce, celou řadu ručních prací a v později zřízeném hospodářství při škole se učily také pracím potřebným na statku.¹⁰⁷ Ovšem řada dívek by zvládla i víc, což jim bylo umožněno od roku 1932, kdy dívky, kterým škola šla dobře, chodili na měšťanskou školu a živnostenskou školu pokračovací.

Roku 1948 se vychovatelna změnila na Dětský domov pro obtížně vychovatelné dívky a fungovala jako dvojtřídní škola (třída národní školy a třída měšťanské školy. K další změně formě školy došlo zanedlouho na to roku 1953 a ze školy se stala osmiletá, od které se o čtyři roky později oddělil i dětský domov.

Roku 1958 došlo k významné změně, když Boskovice opustil dívčí dětský domov, který začal místo toho fungovat v Moravském Krumlově, přičemž jeho místo v Boskovicích nahradil dětský domov pro žáky zvláštní školy ze Střelic. Tím se toho roku změnil i název školy na

¹⁰⁵ Z historie naší školy. *Odloučené pracoviště Slovákova 8*. Dostupné online: <<http://zs.boskovice.cz/zs3/zs3.htm>>.

¹⁰⁶ *100 let speciálního školství v Boskovicích*. Boskovice: Základní škola, Praktická škola a Dětský domov, Muzeum regionu Boskovicka, 2006, s. 3.

¹⁰⁷ *Ibid.*, s. 10-11.

Zvláštní školu s dětským domovem a 1960 Zvláštní školu internátní, která byla určena pro žáky s nižší mentální úrovní, a proto bylo nutné s nimi pracovat jiným způsobem, trpělivěji a déle. Žáci byly také úspěšně zapojováni do praktických aktivit, aby byly připraveni na budoucí život, učili se práci v kuchyni, na zahradě, ve skleníku a v dalším rozvoji dovedností jim pomáhalo zapojení do JZD. S těmito zkušenostmi se mohli rovnou zapojit do pracovního procesu i pokračovat na učiliště. Díky tomuto přístupu ke vzdělávání žáků se postupně rozrůstal počet tříd a v roce 1988 měla nejvíce třináct tříd. V rámci tohoto růstu byla roku 1994 při škole otevřena ještě Praktická rodinná škola, která zde působila jen pět let. „Byla určena dětem ze zvláštní školy, které nebyly přijaty do odborných učilišť, a nejlepším žákům pomocných škol.“¹⁰⁸

Další změna názvu přišla v roce 2000 na Zvláštní školu a Pomocnou školu Boskovice, v roce 2001 na Dětský domov a Speciální školy, v roce 2005 přijala název Základní škola, Praktická škola a Dětský domov¹⁰⁹ a aktuálně působí jako Mateřská škola, základní škola a praktická škola Boskovice, a to pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami. „Těžištěm výuky je především příprava na každodenní život a získávání praktických dovedností, které jsou nezbytné pro začlenění žáků do společnosti.“¹¹⁰ Celek školy je tvořen mateřskou školou, základní školou, základní školou speciální, praktickou školou jednoletou a dvouletou.

Základní škola je určena pro žáky se zdravotním postižením a proces vzdělávání je tu uzpůsoben potřebám žáků s cílem dosažení socializace a možnosti vést samostatně plnohodnotný život. Základní škola speciální s desítiletou školní docházkou je pro žáky „se středně těžkou a těžkou mentální retardací, žákům s kombinovanými vadami a s autismem.“¹¹¹ Celá školní docházka směřuje především k začlenění žáků do praktického života. V případě školy praktické jednoleté i dvouleté se studenti zaměřují na zvládnutí běžných činností v domácnosti a činnosti zahradnické a cílem celého vzdělávání je samostatnost studentů.¹¹²

¹⁰⁸ Ibid., s. 13-16.

¹⁰⁹ Ibid., s. 16.

¹¹⁰ Naše škola. *Mateřská škola, základní škola a praktická škola Boskovice, příspěvková*. Dostupné online: <<http://zspboskovice.cz/soucasti-skoly/>>.

¹¹¹ Ibid.

¹¹² Ibid.

5.1.2 Střední školství

Vyšší odborná škola ekonomická a zdravotnická a Střední škola Boskovice

Jedná se o nejstarší střední školu, na jejímž založení má velký podíl město Boskovice, které pro školu zakoupilo prostor a věnovalo jej hospodářskému spolku, který zde zamýšlel vytvořit zimní hospodářskou školu, a ta začala fungovat roku 1887. Tyto školy byly specifické svým fungováním, protože výuka zde probíhala ve dvou ročnících, vždy během sedmi měsíců (listopad–květen), kdy děti nebyly v hospodářství až tak potřebné a byly určeny pro syny středních a drobných rolníků.

V roce 1922 se ze školy stala Zemská odborná škola hospodářská v Boskovicích a brzy se také projevila potřeba nové školní budovy, která by více vyhovovala nárokům. Zájem o tuto formu vzdělávání a její další rozvoj je velmi dobře vidět na financování nové stavby, na kterou mezi sebou samotní zemědělci vybrali asi polovinu celkově potřebné částky, a škola tak byla dostavěna už v roce 1938. V jedné části nové školní budovy sídlila navíc hospodyňská škola pro dívky, na které studovaly internátní formou po dobu jednoho roku, ovšem za války byla v podstatě celá budova zabrána, například pro účel lazaretu.

Ještě za války škola částečně změnila svoji specializaci na ovocnářskou, a získala tak i nový název Zimní rolnicko-ovocnická škola v Boskovicích, v roce 1948 pak Státní rolnicko-ovocnická škola v Boskovicích a o rok později Rolnická škola v Boskovicích. Ve podobném duchu měnila svoje názvy i hospodyňská škola na Dívčí rolnickou školu v Boskovicích a Rolnickou školu chovatelskou v Boskovicích. Počátkem 50. let školy úplně změnilly svoje zaměření z rostlinné na živočišnou výrobu, byly změněny učební obory a opět zaveden nový název Zemědělská mistrovská škola, obor chovatelství, směr inseminační technici v Boskovicích. Tato škola měla v rámci republiky velmi dobré postavení pro svoje výsledky i prostředí pro vzdělávání. Ani tento název škole příliš dlouho nezůstal, počátkem 60. let, když škola přešla pod Ministerstvo zemědělství, se název změnil na Ústav pro další vzdělávání zemědělských a lesních pracovníků a následně spadala pod Státní plemenářskou stanici v Praze pod názvem Učiliště pro pracovníky plemenářské služby v Boskovicích, který se v 80. letech změnil na Střední zemědělskou školu.

Významným obdobím byla 90. leta, která s sebou i v rámci změny celospolečenské situace přinesla odklon od zemědělství, tudíž bylo potřeba méně odborných pracovníků a obliba těchto škol postupně klesala. Taro škola se ovšem dokázala dobře adaptovat otevřením nových učebních i studijních oborů (obchodní akademie, agropodnikání atd.). V rámci další adaptace se v roce 1996 škola rozšířila a začala fungovat i jako vyšší odborná škola s možným studiem oborů jako podnikání a management, cestovní ruch, daňové poradenství atd., o rok později

i obor diplomovaná zdravotní sestra, což je obor dodnes velmi oblíbený a na jiných školách nepřilíši rozšířený.¹¹³ Každá taková změna s sebou přinesla i jiné jméno školy: Střední odborná škola (1991), Integrovaná střední škola národohospodářská (1994), Vyšší odborná škola a střední škola národohospodářská Boskovice (1996), Národohospodářská vyšší odborná škola, Vyšší zdravotnická škola, Střední odborná škola a Střední odborné učiliště Boskovice (1997).¹¹⁴

Poslední významná změna nastala v roce 2004, kdy došlo k dalšímu rozšíření spojením s Integrovanou střední školou technickou, a tak vznikla škola, jak je známá i dnes, tedy Vyšší odborná škola ekonomická a zdravotnická a Střední škola Boskovice, Hybešova 53.¹¹⁵ Škola v současné době nabízí studentům celou řadu oborů: učební obory (zahradník, kuchař/číšník), maturitní obory (ekonomika a podnikání, hotelnictví, informační technologie, praktická sestra, veterinářství) a obory vyšší odborné školy (cestovní ruch, diplomovaná všeobecná sestra, finančnictví a bankovnictví, fyzioterapie zvířat, ekonomika a podnikání).¹¹⁶

Střední škola André Citroëna Boskovice

Také tato střední škola má svůj původ v zimní hospodářské škole, o které jsme mluvili již dříve. Bohužel historické zdroje školy tyto počátky zcela vynechávají a zaměřují se na pozdější vývoj od 60. let. Od roku 1960 můžeme mluvit o Zemědělském odborném učilišti a poté od roku 1973 o Středním odborném učilišti zemědělském, ovšem slovo „zemědělské“ je docela zavádějící, protože už nastává pomalá ale zjevná přeměna zaměření školy. Obory začínají být více technické než zemědělské a škola se postupným rozvojem „na jednu z největších a nejmodernějších škol svého druhu v republice a toto postavení si udržuje dodnes.“¹¹⁷ O tomto svědčí i moderní dílny, vlastní krytý bazén, předváděcí hala, která se změnila na veřejnosti přístupné Muzeum zemědělské techniky. V následujících letech se škola dále rozvíjela, dokonce pod ni od roku 1997 spadalo i Střední odborné učiliště Jevíčko.

Škola od roku 1996 velmi aktivně spolupracuje s firmou Citroën a v důsledku toho byl její název v roce 2003 změněn na Střední škola André Citroëna. A také tato spolupráce otevřela

¹¹³ Historie školy. *VOŠ a SŠ Boskovice*. Dostupné online: <<https://www.vosassboskovice.cz/historie-skoly>>.

¹¹⁴ *Vyšší odborná škola ekonomická a zdravotnická a Střední škola Boskovice, Hybešova 53: 120 let: 1887-2007*. Boskovice: Vyšší odborná škola ekonomická a zdravotnická a Střední škola Boksovice, 2007, s. 9.

¹¹⁵ *Ibid.*, s. 14.

¹¹⁶ Uchazeč. *VOŠ a SŠ Boskovice*. Dostupné online: <<https://www.vosassboskovice.cz/uchazec>>.

¹¹⁷ SMOLEJOVÁ, Alena. *Historie školy. Střední škola Andre Citroëna Boskovice, příspěvková organizace*. Dostupné online: <<https://www.skolaac.cz/o-skole/historie-skoly>>.

škole možnost mezinárodní spolupráce se školami na Slovensku, ve Francii atd.¹¹⁸ Aktuálně nabízí učební obory (mechanik opravář motorových vozidel, elektromechanik pro zařízení a přístroje, autoelektrikář, karosář, opravář zemědělských strojů, obráběč kovů), maturitní obory (informační technologie, dopravní prostředky, autodronik, mechanik strojů a zařízení, bezpečnostně právní činnost) a nástavbové obory (bezpečnostní služby).¹¹⁹

Gymnázium Boskovice

Gymnázium Boskovice je škola s dlouhou tradicí, ovšem otevření školy předcházelo téměř 50 let žádostí města o její zřízení, které bylo úspěšné až v roce 1900. Počátky snah je možné vidět v roce 1851, kdy Boskovice podaly žádost o zřízení třetí třídy (německé) hlavní školy a současně také dvoutrídni nižší německé reálky. Této první žádosti bylo vyhověno a město mohlo začít s jejich zřízením, bohužel kvůli finanční náročnosti se od tohoto ustoupilo. O 20 let později, kdy už byla situace města lepší, podalo město žádost o zřízení českého nižšího reálného gymnázia podporovanou 150 obcemi, která byla zamítnuta. Další žádost přišla v roce 1880 o vyšší, případně alespoň nižší státní české gymnázium a tato žádost měla opravdu dobré vyhlídky na přijetí. K tomuto se ovšem dodatečně přidala židovská obec a chtěla, aby při gymnáziu vznikly i německé paralelky, čemuž bylo také vyhověno za podmínky, že obec dostatečně finančně přispěje. Právě tady žádost ztroskotala, odmítnutím finančního příspěvku byla žádost odložena a zcela zamítnula roku 1886. Poslední neúspěšná žádost o zřízení uherského státního gymnázia byla podána roku 1897. A konečně finální žádost z roku 1899 prosazovaná zemským sněmem byla schválena roku 1900 a už ve školním roce 1900/1901 gymnázium přivítalo první žáky, tehdy ještě v provizorních prostorech města, než se v roce 1903 přesunulo do nově vystavěné budovy,¹²⁰ která disponovala i vlastní kaplí.

Gymnázium zůstalo beze změny až do roku 1920, kdy se stalo Státním reálným gymnáziem¹²¹ a naplnilo tak větší poválečný zájem o přírodní vědy, čemuž byly uzpůsobeny také osnovy, i když původní charakter klasického gymnázia nebyl zcela vymýcen.¹²² Roku 1931 byl název doplněn na Státní československé reálné gymnázium, ovšem v důsledku

¹¹⁸ Ibid.

¹¹⁹ Nabídka oborů. *Střední škola Andre Citroëna Boskovice, příspěvková organizace*. Dostupné online: <<https://www.skolaac.cz/pro-uchazece/nabidka-oboru>>.

¹²⁰ Historie. *Gymnázium Boskovice*. Dostupné online: <<https://www.gymbos.cz/historie/>>.

¹²¹ BRÁNSKÝ, Jaroslav. Dějiny gymnázia v Boskovicích. In: *Almanach ke 100. výročí založení Gymnázia v Boskovicích*. Boskovice: Gymnázium Boskovice, 2000, s. 36.

¹²² Ibid., s. 41-42.

historických událostí a politických změn se od roku 1938 objevuje název Státní české reálné gymnázium.¹²³ Jeho chod byl narušen mobilizací a na gymnáziu se na čas usadila vojenská nemocnice.¹²⁴ Výuka se na nějakou dobu vrátila do normálu, ovšem v den vpádu říšských vojsk, 15. března 1939, byla výuka opět přerušena, gymnázium kompletně obsazeno asi 700 nacistickými vojáky asi na měsíc a poté se výuka opět obnovila. Z válečných let bohužel neexistují téměř žádné záznamy, jsou k dispozici jen ty nejzákladnější, které nemohly být zrušeny (záznamy žáků, osnovy atd.)¹²⁵ Během těchto let docházelo ke konstantnímu snižování počtu žáků, ke kterému přispěl nejdříve zákaz studia židovských dětí v roce 1940, poté v roce 1942 nařízení o snížení počtu žáků. Na gymnáziu byl odliv žáků zpomalen v roce 1941 příchodem žáků ze zrušeného reálného gymnázia v Jevíčku. Samozřejmě byla také úprava osnov ve prospěch nacistického režimu, jednalo se například o změnu němčiny na hlavní předmět, zákaz výuky historie a dějin literatury atd.¹²⁶

Poválečné období bylo bohužel pro gymnázium dalším smutným obdobím. Nejprve v roce 1948 školská reforma znamenala faktický zánik osmiletého gymnázia a poté v roce 1953 zaniklo celé gymnázium¹²⁷ přeměnou v souladu se socialistickým režimem na jednotnou jedenáctiletou střední školu. Další změny na sebe nenechaly dlouho čekat, v roce 1960 se z jedenáctileté střední školy se stala tříletá střední všeobecně vzdělávací škola.

V roce 1969 se škola opět v stala gymnáziem, nejprve čtyřletým, v roce 1990 sedmiletým a od roku 1996 je opět gymnáziem osmiletým.¹²⁸ Aktuálně gymnázium každý rok otevírá dvě třídy čtyřleté a jednu třídu osmiletou.¹²⁹

Střední pedagogická škola Boskovice

Střední pedagogická škola je nejmladší střední školou v Boskovicích, a přesto je jednou z nejstarších škol svého typu u nás, jejíž vznik datujeme v roce 1950, tehdy začala fungovat jako čtyřleté pedagogické gymnázium pro učitelky mateřských škol. První tři roky svého působení sdílela prostory s místním gymnáziem a v roce 1953 přesídlila do bývalých prostor měšťanské školy, kde působí dodnes. Studentům bylo současně umožněno využívat ubytování

¹²³ *Ibid.*, s. 36.

¹²⁴ *Ibid.*, s. 45.

¹²⁵ *Ibid.*, s. 57.

¹²⁶ *Ibid.*, s. 62-63.

¹²⁷ *Ibid.*, s. 81.

¹²⁸ Historie. *Gymnázium Boskovice*. Dostupné online: <<https://www.gymbos.cz/historie/>>.

¹²⁹ Přijímací řízení. *Gymnázium Boskovice*. Dostupné online: <<https://www.gymbos.cz/prijimaci-rizeni/>>.

v prostorách místního zámku, který museli v 70. letech opustit kvůli nevyhovujícímu stavu a jako prozatímní ubytování před dostavbou domova mládeže jim sloužily samotné prostory školy. V roce 1953 škola prošla modifikací výuky, která byla zkrácena na tři roky a celý čtvrtý rok už byl určen výhradně pedagogické praxi studentů. Ve stejnou dobu byla gymnázia tohoto druhu změněna na pedagogické školy.

Od poloviny 60. letech hrozilo ukončení činnosti školy kvůli nedostatku studentů, a to tak výraznému, že jeden rok nebyl otevřen žádný první ročník. Na začátku 70. let školu z tíživé situace dostalo otevření přestěhovaných tříd pro obor vychovatelství ze zrušené třebíčské školy a v polovině 70. let se alokované třídy školy nacházely i v Brně a Znojmě.¹³⁰ V 90. letech škola mimo běžného čtyřletého studia začala nabízet i dvouleté prezenční studium (sociálně právní činnost) a dálkové studium (vychovatelství pro ústavy sociální péče).¹³¹ Aktuálně je Střední pedagogická škola fakultní školou Filozofické fakulty Masarykovy univerzity a nabízí dva čtyřleté prezenční studijní obory, pedagogické lyceum a předškolní a mimoškolní pedagogiku.¹³²

5.2 Letovice

Masarykova střední škola Letovice

Prvopočátky tohoto typu školy můžeme najít v tzv. nedělních školách opakovacích, které byli určitým teoretickým doplněním základních znalostí pro učně řemeslnických mistrů, což s postupem doby nebylo dostačující a byly zakládány školy pokračovací a průmyslové pokračovací, k čemuž v Letovicích došlo v roce 1886. Ačkoliv se jednalo o školy pro učně, tak se vyučovaly běžné předměty, odborné ještě nějakou dobu ne, a to také kvůli absenci učitelů těchto předmětů, škola vlastně ani neměla interní učitele, tisem docházeli ze školy měšťanské a výuka tady probíhala po večerech během všedních dní a v neděli dopoledne. V roce 1905 vznikla dvouletá průmyslová škola pokračovací, kde se v počátcích stále učilo v neděli, ovšem později se učňové učili čtvrtky od října do dubna. Po celou dobu první světové války výuka neprobíhala kvůli absenci učitelů a k obnově došlo v roce 1918 už v Československu. V této

¹³⁰ Historie. In: *50 let pedagogické školy v Boskovicích: sborník příspěvků k 50. výročí založení školy*. Boskovice: Pedagogická škola, 2000, s. 12-13.

¹³¹ O naší škole. *Střední pedagogická škola Boskovice, příspěvková organizace*. Dostupné online: <<https://www.spgs-bce.cz/o-nasi-skole>>.

¹³² Čtyřleté studium – denní. *Střední pedagogická škola Boskovice, příspěvková organizace*. Dostupné online: <<https://www.spgs-bce.cz/clanky/2-informace-pro-uchazece-o-studium/288-ctyrylete-studium-denni>>.

době došlo k rozdělení oborů, v roce 1922 škola disponuje oddělením živností kovodělných a truhlářských a v roce 1924 je nově rozdělena na části (tzv. odborné školy), a to kovodělnou, dřevodělnou a oděvníckou.

Ve třicátých letech se škola přestěhovala do nové budovy s názvem Masarykova škola práce a získala nové učně ze Svitávky, Moravské Chrastové, Kunštátu a Olešnice. Změnila se také podoba vyučování, škola měla konečně i své interní učitele, učni studovali 3 nebo 4 roky v závislosti na oboru, a to 1 až 2 dny v týdnu a jednou měsíčně měli praktickou výuku. Ještě před válkou se škola rozrostla o nové obory, zmiňované odborné školy (holič a kadeřník, potravinář a obchodník, umělecký keramik) s dalšími odděleními (pekař, řezník, pánský krejčí, obuvník, keramik). Zpočátku války se škole pod názvem Berufsschulen – Živnostenské školy vedlo paradoxně ještě lépe, protože učňové se vyhnuli nucené práci v Německu. Škola tak měla až 600 učňů, kteří daleko přesahovali kapacitu školy tak, že výuka probíhala všude, kde se dalo (na chodbách, v dílnách atd.). Dopady války škola pocítila až koncem roku 1944, kdy byla zabrána německým vojskem a na jaře sovětským. Výuka sice částečně probíhala do dubna 1945 jinde, poté byla úplně zrušena a obnovena až v září toho roku.

Po válce škola krátce působila jako učňovská škola, od roku 1947 jako základní odborná škola a od roku 1954 opět jako učňovská škola. Změnily se také vyučované obory, udrželi se pouze kovodělné a dřevodělné, na které se škola nějakou dobu zaměřovala. Co ovšem zůstalo stejné, byl stoupající počet učňů, kvůli kterému se v 60. letech vyučovali učňové na směny a koncem 60. let už i na místním zámku. Do běžného režimu se škola vrátila se školním rokem 1973/1974 po dokončení nadstavby a rekonstrukci. Konec 70 let byl ve znamení odklonu od praktické výuky a větší zaměření na výuku teoretickou, byly opět zavedeny nové obory a v roce 1979 se ze školy stalo střední odborné učiliště. V polistopadovém období se škola navrátila k zaměření na praktickou výuku, protože, jak se ukázalo, odklon od ní byl v praxi velice znát a v roce 1991 škola dostát zpátky čestný název, tentokrát jako Střední odborné učiliště – Masarykova škola práce, Letovice. Školu bohužel v roce 1997 zasáhla povodeň, jejíž škody se podařilo kompletně odstranit až v roce 2001.

V 90. letech začíná na škole fungovat také dálkové nástavbové studium s maturitou a rekvalifikační kurzy. V roce 1998 se škola spojila s další střední školou a výsledkem byla Střední odborná škola a Střední odborné učiliště Letovice, ovšem už další rok je opět název Masarykova škola práce. Důležitým počinem byla v roce 2004 dohoda se Středním odborným učilištěm Boskovice o učebních oborech, aby tak bylo zabráněno konkurenci, školy si dříve paralelně nabízené obory rozdělily a v Letovicích zůstaly obory truhlář, tesař a zedník. V současné době škola nabízí maturitní obory (nábytkářská a dřevařská výroba, design

keramiky a stavebnictví se zaměřením na pozemní stavby), učební obory (umělecký keramik, prodavač, truhlář, zedník a elektrikář), nástavbové studium (podnikání) a také rekvalifikační a jiné kurzy.¹³³

5.3 Křetín

Základní škola a Mateřská škola Křetín

První škola v Křetíně existovala nejspíše v roce 1658, ale toto datum je spíše tradované než opravdu doložitelné. Doložitelný je už ale rok 1808, kdy byla kvůli velkému počtu dětí postavena škola nová, do které chodily děti z okolních obcí, které byly v průběhu času přiškoleny. Škola po více jak 70 letech svého fungování už nesplňovala podmínky pro užívání a byla postavena škola nová, která byla v roce 1883 otevřena jako trojtřídní. Počet žáků stále narůstal a situace již byla neúnosná, proto měly být otevřeny další dvě třídy, avšak na místo toho se některé obce rozhodly zažádat o odškolení a založit si školy vlastní, což na čas vyřešilo kapacitní problémy. Za války výuka v Křetíně pokulhávala kvůli povolání jednoho z učitelů a vyučování tak kvůli nedostatku personálu až do roku 1919 probíhalo v polodenních směnách.

Po válce pak se ve škole zavedly i praktické předměty (ruční práci i pro chlapce, domácí nauka) a tělesné výchovy se účastnily také dívky, což se, i přes prvotní nesouhlas veřejnosti, ukázalo jako skvělý nápad. „Křetínští učitelé se projeví poměrně významně také jako reformátoři prvorepublikového školství [...]“¹³⁴ a účastnili se přednášek tzv. Nových škol, jejichž učení pak sami dál šířili vlastními přednáškami. Začátkem 30. let byla dokonce místní škola prohlášena za reformní pokusnou školu, ze které by si ostatní školy měly vzít příklad a roku 1940 jí byl přidělen status trojtřídní obecní školy smíšené.

Druhá světová válka se školy výrazně dotkla až koncem, kdy byla škola na chvíli obsazena vojáky. Po obnovení výuky ještě v roce 1945 škola přišla o 6.-8. ročník, které se přesunuly do Letovic, a ještě tohoto roku vznikla v Křetíně újezdní škola měšťanská. Z těchto dvou škol v obci se roku 1953 osmiletá škola střední. Zpočátku 70. let opět došlo ke změně na devítiletou základní školu, kde musel být 6. a 7. ročník spojen. Roku 1980 se odsud celý druhý stupeň plánovaně přesunul znovu do Letovic.¹³⁵ Dodnes je tato základní škola malotřídkou s pěti

¹³³ *Masarykova střední škola Letovice: příspěvková organizace*. Dostupné online: <<https://www.stredni-skola.cz/>>.

¹³⁴ PFEFROVÁ, Ivana. Z historie školy v Křetíně. *Základní škola a Mateřská škola Křetín*. Dostupné online: <<http://www.zsmskretin.cz/wp-content/uploads/z-historie-skoly-v-kretine.pdf>>, s. 1-3.

¹³⁵ *Ibid.*, s. 3-6.

učebnami, družinou, jídelnou a knihovnou a poměrně širokým výběrem mimoškolních aktivit (sportovní, taneční, divadelní kroužky atd.) a část z nich je realizována ve spolupráci se Základní uměleckou školou Letovice (hra na kytaru, flétnu apod).¹³⁶

5.4 Nýrov

Základní škola Nýrov

Škola v Nýrově vznikla až na počátku 20. století, v době výstavby nové školy v Kunštátu, kam místní děti chodily dříve. Prvotním plánem bylo založit v Nýrově obecnou školu společnou ještě pro Jásinov a Ořechov, nicméně tyto dvě obce z plánu odstoupily, a tak Nýrov podal samostatnou žádost, která byla na druhý pokus v roce 1907 schválena a už o rok později tak byla otevřena expoziturní jednotřídní školu. I přestože se nacházela v Nýrově, byla spravována městem Kunštát. Práci školy nepřerušila ani jedna z válek, avšak komunistický režim už nepřečkala.

Zlomový pro ni byl až rok 1976, kdy byla činnost samostatné školy ukončena a žáci tak opět přešli do Kunštátu. Škola v Kunštátu využila možnosti prázdné a nevyužité budovy nýrovské školy a na nějakou dobu sem z kapacitních důvodů přesunula jednu ze svých tříd. K částečnému obnovení výuky zde došlo v roce 1991 a roku 1992 už byla pět samostatnou základní školou. V současné době je Základní škol Nýrov malotřídní školou, která v roce 2020 vyučovala pouhých 13 žáků. Ti mají k dispozici nové venkovní hřiště, které je možné v zimě využívat ke kurzům bruslení.¹³⁷

5.5 Benešov

Základní škola a Mateřská škola Benešov

První dochované písemné zmínky o existenci jednotřídní školy v Benešově jsou z roku 1804, i když je zřejmé, že škola tady byla ještě předtím. Tato jednotřídka se v roce 1809 stala školou triviální, tudíž se zde vyučovalo čtení, psaní, počty a k tomu samozřejmě náboženství. Žáci chodili do školy šest let, ovšem mluvit o pravidelné docházce se úplně nedá, protože děti se musely často zapojovat do chodu domácnosti a pomáhat rodině, takže do školy chodily v podstatě tehdy, když zbyl čas, hlavně v obdobích, kdy nebylo tolik práce na poli. I přesto školu navštěvovalo stále více dětí, v roce 1882 dokonce 156 dětí, a proto se ze školy stala

¹³⁶ *Základní škola a Mateřská škola Křetín*. Dostupné online: <<http://www.zsmskretin.cz/>>.

¹³⁷ *Nýrov: Oficiální stránky obce Nýrov*. Dostupné online: <<http://www.nyrov.cz/home>>.

dvojtřídní, ovšem druhá třída musela být jinde, protože škola neměla dostatečné prostory. Až v roce 1910 byla postavena nová škola, kde už mohly být dohromady děti z obou tříd.

Většina žáků započala i skončila své studium právě školou triviální, ovšem někteří z nich pokračovali školou měšťanskou, na kterou chodili hlavně do Boskovic, Jednova či Štěpánova. Avšak když se stala školní docházka na měšťanskou školu povinná, Benešov podal žádost o její zřízení, aby místní děti mohly školu navštěvovat přímo v obci. Žádost byla schválena, škola se v roce 1949 otevřela, i když první rok svého fungování působila jako pobočka školy na Štěpánově. Nicméně podmínky výuky byly natolik špatné (malé, přeplněné a nevhodné učebny v bývalém hostinci a krejčovství), že bylo opravdu zapotřebí postavit vlastní školní budovu, k čemuž došlo v roce 1959.

Tato budova byla na místě stávající základní devítileté školy, kde dnes probíhá výuka dětí z Benešova a několika okolních obcí (Okrouhlá, Buková, Kořenec) a jejich počet se pohybuje kolem 150. Škola disponuje vlastní jídelnou, družinou, tělocvičnou i venkovním hřištěm a žákům nabízí využití různých kroužků, ať u vzdělávacích, sportovních či těch zaměřených více prakticky, jako je vaření a zdravotnický kroužek.¹³⁸

5.6 Žďárná

Základní škola a Mateřská škola Žďárná

Písemně doložitelné počátky školství v obci Žďárná sahají do 18. století, konkrétně najdeme první zmínku v dokumentech z roku 1712, ovšem paradoxně ne v historických pramenech obce Žďárná, ale města Boskovic. Také víme, že další, nejspíše novější, škola tady fungovala od roku 1748, tehdy ještě jako škola při místním kostele a brzy stala se centrem vzdělání nejen pro děti z obce, ale i z blízkého okolí (Suchý, Ludíkov, Valchov, Velenov). Ke konci století už měla škola přes 120 žáků, ale i přesto byla stále jednotřídkou. To se změnilo až o téměř století později, kdy v roce 1883 spolu s novými prostory získala škola další dvě třídy. Místní škola rozhodně netrpěla nedostatkem žáků, kterých bylo v této době asi 300, ovšem pedagogická situace na tom byla zcela jinak. Všechny žáky tady měl na starost pouze jeden učitel. Vzhledem k tomu že žáků stále přibývalo, škola už pro ně nebyla dostatečná a podmínky pro žáky zde byly stále horší, ovšem postavení nové budovy nebylo z finančního hlediska možné a došlo tak pouze k nejnужnějším opravám. Ale i přesto se žáci od 50. let 20. století

¹³⁸ *Základní škola a Mateřská škola Benešov: okres Blansko, příspěvková organizace.* Dostupné online: <<http://skola.benesov-u-boskovic.cz/uvod/>>.

vyučovali také v největších možných prostorách, kterými bylo řeznictví. V roce 1957 se žáci konečně dočkali výuky v nové škole.

Tato škola žákům slouží dodnes, ovšem prošla celou řadou úprav, aby plnila všechny jejich potřeby. V průběhu let byla budova rozšiřována, byla sem přesunuta školní jídelna, do které dřív museli žáci docházet mimo školu, otevřeno nové venkovní hřiště, družina a provedena celková rekonstrukce a také byla k základní škole přičleněna škola mateřská. Škola aktuálně nabízí svým žákům i bohaté vyžití prostřednictvím kroužků, které jsou převážně vzdělávací a sportovní a stará se o jejich kulturní přehled (výstavy, divadlo atd.)¹³⁹

5.7 Velenov

Základní škola Velenov

Prokazatelné počátky školství v obci Velenov datujeme do roku 1791, kdy v obci působil jeden učitel, ovšem o jistou formu výuky se dle všeho už dříve snažila jedna z obyvatelk. Zmiňovaný učitel se o výuku staral u sebe doma, a započal tak ve svojí rodině učitelskou tradici dlouhou několik generací, přičemž přímo ve Velenově učil minimálně jeho syn, snacha a vnuk. Od roku 1824 se pak učili žáci v nově postavené malé jednotřídní škole, ve které bylo pouze sedm lavic, pět nebo šest hodin denně. Přestože se jednalo o novou školu, podmínky v ní byly nejen pro žáky, ale i pro učitele, který zde bydlel, dost špatné, například se do třídy musela pravidelně navážet hlína, aby zakryla vznikající díry a okna byla zalepena papírem, aby do třídy tolik nefoukalo. V plánu byla škola nová, ovšem špatné hospodaření vedení tehdy zámožné obce vedlo k tomu, že na novou ani opravu staré školy nezbyly peníze.

V roce 1875 musela škola svoji činnost přerušit, neboť zde nebyl nikdo, kdo by vyučoval, naštěstí byla tato situace napravena hned příštího roku. V této době byl pro žáky rekonstruována jiná budova, která nadále sloužila jako škola. V roce 1930 byla škola konečně rozšířena na dvoutřídku, ovšem budova nenabízela tolik prostoru, a proto muselo být od této doby zavedeno vyučování na směny (ráno a odpoledne). Po válce se škola vyvíjela v souladu s režimem, byla malotřídní školou, ale bohužel v roce 1976 byla její činnost ukončena pro velmi malý počet žáků. Poslední školní rok sem chodilo do 1. až 4. ročníků pouhých 10 žáků, kteří se zánikem školy přešli do Boskovic.¹⁴⁰ Na dlouhých 40 let se tak v obci zanevřelo na školskou tradici, na

¹³⁹ *Základní škola a Mateřská škola Žďárná*. Dostupné online: <<http://www.zszdarna.cz/>>.

¹⁴⁰ *Školy. Obec Velenov*. Dostupné online: <<https://www.velenov.cz/skoly/>>.

kteřou se podařilo navázat v roce 2017, kdy tady byla založena malotřídňí základňí škola, ve které funguje také školňí družina a jídelna.¹⁴¹

5.8 Doubravice nad Svitavou

Základňí škola Doubravice nad Svitavou

Přesňá doba vzniku školy v Doubravici nad Svitavou už dnes není známá, ovšem dle historických pramenů se předpokládá vznik první školy někdy koncem 16. nebo začátkem 17. století, ale ta zanikla v období po bitvě na Bílé hoře. První písemně doložitelnou zmíňku máme až o další škole, která v obci vznikla, z roku 1638, avšak předpokládá se, že tato farní škola zde působila už o dva roky dříve, bohužel tuto školu zasáhl v roce 1760 požár a žáci s učitelem se uchýlili na radnici. Nová škola byla poté postavena samotnými občany Doubravice a okolňích obcí, kteří měli zájem na zlepšení podmínek vyučování pro svoje děti a ta jim sloužila více než 50 let, ale bohužel byla těžce poznamenána časem a přírodními vlivy a zřítila se. Proto poskytl žákům útočiště kníže Salm na panském dvoře na dalších téměř 70 let, dokud provizorní školu nezničil opět požár. Po této události se děti konečně dočkaly opravdové školy, tentokrát trojtřídky, která je od roku 1893 školňí budovou až dodnes. I přes těžké období války se škola udržela a vždy působila jako škola česká.

Škola, jejíž kapacita je 120 žáků, nyní funguje jako tzv. malotřídka, má tedy pouze první stupeň (1. - 5. třída) a žáci musí později nastoupit na jinou základňí školy (příp. nižší gymnázium), i přesto je škola hojně využívána místními i dětmi z okolí. Žáci zde mají k dispozici vše, co potřebují, nachází se zde jídelna, družina, relaxační koutky, tělocvična sloužící škole i veřejnosti, plně vybavené venkovňí hřiště a škola má samozřejmě i dobré technické zázemí s interaktivními tabulemi, počítačovou učebnou a dalšími počítači, které jsou žákům přístupné i mimo výuku. Funguje zde i řada kroužků, které žákům poskytují hudební, výtvarné, sportovňí i duchovňí vyžití. Součástí výuky jsou i projektové dny, je kladen důraz na ekologii a kulturní programy pro žáky.¹⁴²

¹⁴¹ Úplňý výpis z obchodňího rejstříku. *Veřejňý rejstřík a Sbirka listin*. Dostupné online: <<https://or.justice.cz/ias/ui/rejstrik-firma.vysledky?subjektId=960678&typ=UPLNY>>.

¹⁴² O škole. *Základňí škola Doubravice nad Svitavou*. Dostupné online: <<https://www.zsdoubravice.cz/o-skole>>.

5.9 Jabloňany

Základní škola Jabloňany

V obci Jabloňany můžeme o počátcích vzdělávání mluvit asi od roku 1820, kdy v obci dětem poskytoval soukromě vzdělávání pouze místní krejčí, takže rodiny buď využily jeho služeb, nebo jako doposud posílaly děti do jiných škol, většinou do již zmiňované školy v Doubravici nad Svitavou. První jednotřídní škola se pak v obci otevřela v roce 1853, a i přestože se nedočkala schválení od církve, začalo se s vyučováním. Místní církevní hodnostáři měli jinou představu a dlouho dobu nesouhlasili se vznikem školy v obci. Církev posvětila až další jednotřídní školu, která byla otevřena roku 1910 a její budova je místní školou i nyní.¹⁴³

Dnes se jedná o malotřídní školu rodinného charakteru, ve které se vzdělává pouze malý počet dětí (v tomto školním roce pouhých 13 převážně místních a dojíždějících z Obory) ve dvou třídách, jednu tvoří žáci 1. a 2. ročníku a ve druhé se učí žáci 3., 4. a 5. ročníku. Učitelé i asistent pedagoga tak mají dostatek času se věnovat všem svým žákům, a proto je škola vhodná i pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami. I přestože je škola malá, neznamená to, že by byla o to hůře vybavená, naopak má obě učebny dobře technicky zařízeny a je v tomto ohledu srovnatelná i s velkými školami. Obě školní učebny disponují interaktivními tabulemi, třída nižší může sloužit také jako tělocvična a třída vyšší je zároveň počítačovou učebnou a žáci ve výuce používají také roboty. Zajímavostí výuky jsou každotýdenní projektové dny zaměřené na průřezová témata a propojení teorie s praxí. Škola svým žákům nabízí možnost trávení volného času před i po vyučování ve školní družině a mohou navštěvovat celou řadu kroužků konaných ve spolupráci se Střediskem volného času Boskovice.¹⁴⁴

5.10 Knínice u Boskovic

Základní škola a Mateřská škola Knínice

Ačkoliv školství v obci je doložitelné už od roku 1684, další záznamy jsou dostupné až od 19. století a převážně 20. století. Hned zpočátku 19. století byla v obci v roce 1801 založena triviální škola. O více jak století později, obec žádala také o založení měšťanské školy, v čemž Knínicím konkurovala ještě obec Šebetov. Jako vhodnější se ale ukázaly právě Knínice, kde měšťanská škola vznikla roku 1920, ovšem hlavně kvůli finanční stránce došlo ke sloučení

¹⁴³ Základní škola. *Obec Jabloňany*. Dostupné online: <<https://www.jablonany.cz/zakladni-skola/>>.

¹⁴⁴ ZŠ *Jabloňany*. Dostupné online: <<http://zsjablonany.cz/>>.

s obcemi Vážany a Sudice (tzv. školní obce), a tak správa i hospodaření školy byly rozděleny mezi ně. Finanční náročnost byla větší také kvůli tomu, že škola nefungovala pouze jako vzdělávací instituce, ale zajímala se o své žáky i z pohledu sociálního, a tak například podporovala děti z chudých rodin a přes zimu jim poskytovala ve škole jídlo. Učitelé se navíc částečně starali i o vhodnou mimoškolní zábavu dětí, které tak dostaly možnost chodit na kroužky a stejně tak se starali o vzdělanost a kulturní vyžití veřejnosti pořádáním přednášek. Vyučování se přesunulo v roce 1940, po dlouhých třech letech problémové stavby, do nové budovy, to je už ale doba, kdy české školství zažívá své těžké časy způsobené událostmi války. Ve škole klesá nejen počet žáků, ale stejně tak učitelů, kteří mimo jiné odcházeli na nucené práce. Po pouhém roce na novém působišti byli místní žáci vystěhováni zpět do staré školy. Nová budova sice ještě chvíli sloužila jako škola, avšak pouze pro žáky německé, poté byla využívána vojáky, a nakonec zde fungovala jako vojenská nemocnice.

Téměř 200 českých žáků se do této školy vrátilo v prvním poválečném školním roce v září 1945. Od konce války tedy už nepřetržitě slouží škola žákům z Knínic a okolí a její fungování nenarušil ani nově nastolený režim v roce 1948. Škola nyní poskytuje vzdělání asi 220 žákům (z možných 270) všech devíti ročníků v moderně vybavených běžných i odborných učebnách a žáci mají možnost stravování přímo v budově, ve školní jídelně. Možnost trávení volného času nabízí klasicky školní družina, případně školní zahrada založená už ve školním roce 1947/1948, kdy měla celou řadu oddělní (zelinářské, ovocnářské, sad atd.), nebo školní hřiště. Škola také velmi přispívá k mimoškolním aktivitám bohatým výběrem vzdělávacích, sportovních, výtvarných i dalších kroužků vedených samotnými učiteli.¹⁴⁵

5.11 Cetkovice

Základní škola Cetkovice

V historických zdrojích se bohužel o založení školy v obce nic nepíše, avšak podle matričních záznamů se dnes obecně usuzuje, že škola zde vznikla někdy na přelomu 18. a 19. století, konkrétně mezi lety 1793 a 1801. V roce 1801 už v obci prokazatelně působil učitel. Ačkoliv ke škole se váže řada nejasností, víme, že se zpočátku jednalo o jednotřídku, kterou zůstala dalších asi 60 let. První rozšíření přišlo v roce 1863, a to rovnou na trojtřídní školu a po druhé se rozšířila roku 1912, znovu o dvě třídy. Dodnes je škola malotřídkou pro žáky prvního stupně, kteří se kvůli jejich malému počtu učí rozdělení pouze do dvou tříd, v jedné se učí žáci

¹⁴⁵ *Základní škola a Mateřská škola Knínice*. Dostupné online: <<https://www.zsknínice.cz/>>.

1. a 2. ročníku, ve třídě druhé žáci 3.-5. ročníku. I přes svoji velikost ve škole pro žáky funguje družina i jídelna, tělocvična, jako venkovní sportoviště je využíváno sportoviště obecní a škola je zapojena do programů Pitný režim, Školní mléko a Ovoce do škol.¹⁴⁶

5.12 Šebetov

Základní škola Šebetov

Šebetovská škola vznikla začátkem 20. století, roku 1911 se začalo s jejími přípravami a o rok později už přivítala první žáky jako dvoutrídka. Ovšem běžný chod školy brzy narušila první světová válka, kam nejdříve odešel správce a jeden z učitelů a poté hned od prvního roku války žáci v některých hodinách na vyžádání připravovali pro vojáky nátepníky, nákoleníky, zimní kukly a papírové podešvy. V žácích zanechala práce pro vojáky velmi silné dojmy a cítění s rodinami vojáků, kteří se už domů nevrátili, a tak pro jejich rodiny po válce sami organizovali sbírky.

V poválečných letech byl na škole vůbec největší počet žáků, nejvíce asi 139, který bohužel už jen klesal, až se v roce 2012 dostal na pouhých 16 žáků. Po válce byly do výuky začleněny nové vyučovací předměty jako ruční práce (pro chlapce, pro dívky fungovaly už dříve), občanská nauka (1923/1924) a ruční práce výchovné. Na konci 20. let si žáci užívali privilegia v podobě pravidelného filmového promítání v místním kině, které se školou navštěvovali dvakrát za měsíc a na začátku let 30. se žákyně dočkaly kuchyňky pro výuku vaření, což jim výuku usnadnilo a ony už nemusely docházet jinam mimo školu.

S příchodem další války utrpěla škola ztrátu povoláním jednoho z učitelů. Následně pak došlo k modifikaci výuky, která byla od školního roku 1941/1942 vedena už pouze německy a o dva roky později se přistoupilo k vyučování na směny, ovšem důvody této změny nejsou ve školních dokumentech uváděny. Ihned po válce se vyučovacím jazykem opět stala čeština, ale v prvním poválečném roce se z nouze ještě užívaly protektorátní učebnice. V roce 1980 se škola na chvíli stala trojtřídní, ale o dva roky později už byla opět dvojtřídní a z třídy třetí se stala tělocvična a v roce 2000 se mohli žáci těšit z nově vybudované družiny. Základní škola Šebetov funguje jako malotřídní s kapacitou až 60 žáků. Kvůli aktuálně malému počtu žáků, jsou vyučování pouze ve dvou třídách.¹⁴⁷

¹⁴⁶ *Základní škola Cetkovice: Oficiální stránky.* Dostupné online: <<https://www.zs-cetkovice.cz/>>.

¹⁴⁷ *ZŠ Šebetov.* Dostupné online: <<https://www.zs-sebetov.cz/>>.

6 Závěr

Tato bakalářská práce o historii a vývoji školství na Boskovicku v prvních dvou kapitolách podává teoretický podklad potřebný k celkovému pochopení situace vzdělávání v českých zemích. Od dob Velké Moravy, kdy na našem území dochází ke vzniku cíleného vzdělávání, přes všechny významné etapy vzniku a vývoje školství, kterým dominuje doba vlády Marie Terezie a zavedení povinné školní docházky, se zde dostáváme až ke školství druhé poloviny 20. století, které je zcela jasně ovlivněno zavedením komunistického režimu v Československu, dokonce dochází k úpravám osnov a předmětů právě ve prospěch režimu a jeho ideologii. Tato část vychází zejména z významných publikací věnujících se dějinám pedagogiky.

Následující kapitola vysvětluje výběr správního členění, Správní obvod obce s rozšířenou působností Boskovice, pro definici Boskovicka, které nabízí daleko větší prostor pro zkoumání a výběr tamních škol. Dále je také kapitola věnována popisu Boskovic jako centra oblasti. Část popisuje hlavní informace o městě, geografické umístění na pomezí Boskovické brázdy a Dražanské vrchoviny v severní části Moravského krasu a jako poslední historii se zaměřením na vznik a židovské působení ve městě. K zpracování této části sloužila zejména oficiální webová stránka města a publikace věnující se historii města a boskovických Židů.

Kapitola věnovaná školství na Boskovicku obsahuje nejobsáhlejší část právě o Boskovicích, kde počátky školství pravděpodobně sahaly až do poloviny 14. století, ovšem ověřené záznamy přímo odkazující na školu jsou až z druhé poloviny 16. století. Dále se pak práce věnuje vývoji následujících boskovických škol: Základní škola Boskovice, kterou ještě před rokem 2005 tvořily tři samostatné základní školy, Mateřská škola, základní škola a praktická škola Boskovice, což je škola pro žáky se speciálními potřebami, Vyšší odborná škola ekonomická a zdravotnická a Střední škola Boskovice, Střední škola André Citroëna Boskovice, Gymnázium Boskovice a Střední pedagogická škola Boskovice.

Zbytek kapitoly je věnován vybraným školám ve správním obvodu obce s rozšířenou působností Boskovice. Jako první jsou zmíněny Letovice a Masarykova střední škola Letovice, která je jedinou střední školou ve zbývajícím výčtu, dále se už objevují pouze základní školy. V každé výše zmíněné obci se zabýváme počátkem vzdělávání, vývojem školy a současnou situací, samozřejmě s ohledem na dostupné informace, které nejsou u všech obcí stejné. V některých případech úplně chybí dokumenty o vzniku škol, jindy byly ztraceny historické dokumenty během války a podobně.

Konkrétně můžeme mluvit v obci Křetín doložitelně o vzniku školy roku 1808, ale pravděpodobně zde působila od poloviny 17. století. Školství v Nýrově je pak ale o poznání

mladší a první škola zde vznikla až začátkem 20. století. V obci Benešov škola doložitelně existovala od roku 1804, avšak předpokládá se její dřívější působení, obec Žďárná se dočkala vlastní školy asi o století dříve a Velenov pak koncem 18. století, ovšem tady byla v roce 1976 uzavřena a na tuto tradici navázala až škola založená v roce 2017. Škola v Doubravici nad Svitavou vznikla ještě dříve, někdy na přelomu 16. a 17. století. V obci Jabloňany byla první škola otevřena roku 1853, vzdělávání tam dříve zajišťovala jedna z obyvaterek. Obec Knínice u Boskovic poskytovala školní vzdělávání od roku 1684. Škola v Cetkovicích vzdělává žáky od přelomu 18. a 19. století a poslední škola šebetovská vznikla až začátkem století 20.

Pro tuto část byly využívány zejména jednotlivé institucionální webové stránky, které často poskytují i informace o historii škol, případně publikace dostupné v boskovické knihovně vydané většinou k výročí jednotlivých škol.

7 Bibliografie

Publikace

100 let speciálního školství v Boskovicích. Boskovice: Základní škola, Praktická škola a Dětský domov, Muzeum regionu Boskovicka, 2006.

BRÁNSKÝ, Jaroslav. *Boskovice v proměnách času*. Boskovice: Městský národní výbor a Městské kulturní středisko, 1990.

BRÁNSKÝ, Jaroslav. Dějiny gymnázia v Boskovicích. In: *Almanach ke 100. výročí založení Gymnázia v Boskovicích*. Boskovice: Gymnázium Boskovice, 2000.

Historie. In: *50 let pedagogické školy v Boskovicích: sborník příspěvků k 50. výročí založení školy*. Boskovice: Pedagogická škola, 2000.

HORÁK, Josef a Milan KRATOCHVÍL. *Nástin dějin pedagogiky*. Liberec: Technická univerzita, 2001, 121 s. ISBN 8070834722.

JUREK, Jaroslav. Tak žilo město. In: *Boskovice*. Brno, 1969.

KANTOROVÁ, Jana a Helena GRECMANOVÁ. *Vybrané kapitoly z obecné pedagogiky II*. Olomouc: Hanex, 2010, Edukace. ISBN 978-80-7409-030-1.

KASPER, Tomáš a Dana KASPEROVÁ. *Dějiny pedagogiky*. Praha: Grada, 2008. ISBN 978-80-247-6923-3. Dostupné online: <<https://www.bookport.cz/e-kniha/dejiny-pedagogiky-385383/#>>.

KLENOVSKÝ, Jaroslav. *Židovská čtvrť v Boskovicích*. Boskovice: Klub přátel Boskovic, 2004.

KOVÁŘÍČEK, Václav, ed. *Materiály k dějinám pedagogiky: dokumenty k vývoji školské soustavy v českých zemích*. Olomouc: Rektorát Univerzity Palackého, 1976.

KRÁLÍKOVÁ, Marie, Josef NEČESANÝ a Václav SPĚVÁČEK. *Nástin vývoje všeobecného vzdělání v českých zemích*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1977.

SOMR, Miroslav a kol. *Dějiny školství a pedagogiky*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1987.

ŠTVERÁK, Vladimír. *Stručné dějiny pedagogiky*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1988, 307 s. Učebnice pro vysoké školy.

Vyšší odborná škola ekonomická a zdravotnická a Střední škola Boskovice, Hybešova 53: 120 let: 1887-2007. Boskovice: Vyšší odborná škola ekonomická a zdravotnická a Střední škola Boskovice, 2007.

Internetové zdroje

Boskovice. *Židovská obec Brno*. Dostupné online: <<https://www.zob.cz/pamatky/pamatky-jizni-moravy/boskovice/>>.

Boskovice: oficiální webová stránka. Dostupné online: <<https://www.boskovice.cz/>>.

Čtyřleté studium – denní. *Střední pedagogická škola Boskovice, příspěvková organizace*. Dostupné online: <<https://www.spgs-bce.cz/clanky/2-informace-pro-uchazece-o-studium/288-ctyrlete-studium-denni>>.

Historie školy. *VOŠ a SŠ Boskovice*. Dostupné online: <<https://www.vosassboskovice.cz/historie-skoly>>.

Historie. *Gymnázium Boskovice*. Dostupné online: <<https://www.gymbos.cz/historie/>>.

Informace o škole. *Základní škola Boskovice, příspěvková organizace*. Dostupné online: <<http://zs.boskovice.cz/informace.htm>>.

MALACHOVÁ, Petra. *Kultura a školství v Blansku a Boskovicích*. Dostupné online: <https://is.muni.cz/th/lh2yk/Kultura_a_skolstvi_v_Blansku_a_Boskovicich.pdf>. Bakalářská práce. Masarykova univerzita. Vedoucí práce Mgr. Vladimír Maňas, Ph.D.

Masarykova střední škola Letovice: příspěvková organizace. Dostupné online: <<https://www.stredni-skola.cz/>>.

Nabídka oborů. *Střední škola Andre Citroëna Boskovice, příspěvková organizace*. Dostupné online: <<https://www.skolaac.cz/pro-uchazece/nabidka-oboru>>.

Naše škola. *Mateřská škola, základní škola a praktická škola Boskovice, příspěvková organizace*. Dostupné online: <<http://zspboskovice.cz/soucasti-skoly/>>.

Nýrov: Oficiální stránky obce Nýrov. Dostupné online: <<http://www.nyrov.cz/home>>.

O naší škole. *Střední pedagogická škola Boskovice, příspěvková organizace*. Dostupné online: <<https://www.spgs-bce.cz/o-nasi-skole>>.

O škole. *Základní škola Doubravice nad Svitavou*. Dostupné online:

<<https://www.zsdoubravice.cz/o-skole>>.

Odloučené pracoviště Sušilova 28. Dostupné online: <<http://zs.boskovice.cz/zs2/zs2.htm>>.

Organizace ZŠ Boskovice – pracoviště nám. 9. května ve školním roce 2020/2021. *Odloučené pracoviště nám. 9. května 8*. Dostupné online:

<http://zs.boskovice.cz/zs1/organizace_20_21.pdf>.

Organizace ZŠ Boskovice – pracoviště Slovákova ve školním roce 2020/2021. *Odloučené pracoviště Slovákova 8*. Dostupné online: <http://zs.boskovice.cz/zs3/organizace_20_21.pdf>.

Organizace ZŠ Boskovice – pracoviště Sušilova ve školním roce 2020/2021. *Odloučené pracoviště Sušilova 28*. Dostupné online: <http://zs.boskovice.cz/zs2/organizace_20_21.pdf>.

PFEFROVÁ, Ivana. Z historie školy v Křetíně. *Základní škola a Mateřská škola Křetín*.

Dostupné online: <<http://www.zsmkretin.cz/wp-content/uploads/z-historie-skoly-v-kretine.pdf>>.

Předpis 95/1948 Sb. *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky*. Dostupné online:

<<https://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?cz=95&r=1948>>.

Přijímací řízení. *Gymnázium Boskovice*. Dostupné online: <<https://www.gymbos.cz/prijimaci-rizeni/>>.

Školy. *Obec Velenov*. Dostupné online: <<https://www.velenov.cz/skoly/>>.

SMOLEJOVÁ, Alena. Historie školy. *Střední škola Andre Citroëna Boskovice, příspěvková organizace*. Dostupné online: <<https://www.skolaac.cz/o-skole/historie-skoly>>.

Uchazeč. *VOŠ a SŠ Boskovice*. Dostupné online: <<https://www.vosassboskovice.cz/uchazec>>.

Úplný výpis z obchodního rejstříku. *Veřejný rejstřík a Sbirka listin*. Dostupné online:

<<https://or.justice.cz/ias/ui/rejstrik-firma.vysledky?subjektId=960678&typ=UPLNY>>.

Ústavodárné Národní shromáždění republiky Československé 1948. *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky: Digitální repozitář*. Dostupné online:

<https://www.psp.cz/eknih/1946uns/tisky/t1145_01.htm>.

VEČERKA, Radoslav a BLAŽEK Václav, Velká Morava, *CzechEncy: Nový encyklopedický slovník češtiny*. Dostupné online:

<<https://www.czechency.org/slovník/VELK%C3%81%20MORAVA>>.

Z historie naší školy. *Odloučené pracoviště nám. 9. května 8.* Dostupné online: <http://zs.boskovice.cz/zs1/historie_skoly.pdf>.

Z historie naší školy. *Odloučené pracoviště Slovákova 8.* Dostupné online: <<http://zs.boskovice.cz/zs3/zs3.htm>>.

Základní škola a Mateřská škola Benešov: okres Blansko, příspěvková organizace. Dostupné online: <<http://skola.benesov-u-boskovic.cz/uvod/>>.

Základní škola a Mateřská škola Knínice. Dostupné online: <<https://www.zsknínice.cz/>>.

Základní škola a Mateřská škola Křetín. Dostupné online: <<http://www.zsmskretin.cz/>>.

Základní škola a Mateřská škola Žďárná. Dostupné online: <<http://www.zszdarna.cz/>>.

Základní škola Cetkovice: Oficiální stránky. Dostupné online: <<https://www.zs-cetkovice.cz/>>.

Základní škola. Obec Jablůňany. Dostupné online: <<https://www.jablonany.cz/zakladni-skola/>>.

ZŠ Jablůňany. Dostupné online: <<http://zsjablonany.cz/>>.

ZŠ Šebetov. Dostupné online: <<https://www.zs-sebetov.cz/>>.

8 Anotace

Jméno a příjmení:	Bc. Veronika Boudová
Katedra:	Katedra společenských věd
Vedoucí práce:	Mgr. Pavel Krákora, Ph.D.
Rok obhajoby:	2021

Název práce:	Vývoj a historie školství na Boskovicku
Název v angličtině:	Development and History of Education in Boskovice Region
Anotace práce:	Bakalářská práce se nejdříve zabývá vývojem školství v českých zemích jako teoretickým podkladem pro situaci na Boskovicku, které je zde definováno jako Správní obvod obce s rozšířenou působností Boskovice. Dále se zaměřuje na vývoj přímo na Boskovicku, kde je největší prostor věnován Boskovicím kvůli největší koncentraci škol a poté dalším 11 obcím.
Klíčová slova:	Historie školství, vývoj školství, základní škola, střední škola, Boskovicko, Boskovice, Letovice, Křetín, Nýrov, Benešov, Žďárná, Velenov, Doubravice nad Svitavou, Jablonoňany, Knínice u Boskovic, Cetkovice, Šebetov
Anotace v angličtině:	The bachelor thesis occupies at first with the development of education in the czech area as a theoretical base for the situation in the Boskovice region which is defined as the Administrative district of the municipality with extended authority of Boskovice. Next part focuses directly on the development in the Boskovice region where the largest space is dedicated to Boskovice due to the largest concentration of schools and then another 11 municipalities.
Klíčová slova v angličtině:	History of education, development of education, primary school, secondary school, Boskovice region, Boskovice, Letovice, Křetín, Nýrov, Benešov, Žďárná, Velenov,

	Doubravice nad Svitavou, Jabloňany, Knínice u Boskovic, Cetkovice, Šebetov
Přílohy vázané v práci:	Bez příloh
Rozsah práce:	51 stran
Jazyk práce:	Čeština